

ΕΚΘΕΣΗ 2025

ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΡΑΜΠΑΤ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΟΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΑΣ – ΜΑΡΟΚΟΥ

Επικαιροποίηση/Αναθεώρηση (έκδοση 2026): Μαρία Κωστοπούλου, Σύμβουλος ΟΕΥ Β΄
Αρχική Σύνταξη (έκδοση 2025): Χαρίκλεια Τοπούζη, Γραμματέας ΟΕΥ Β΄

Ραμπάτ, Ιούλιος 2026

Πίνακας περιεχομένων

1	Οικονομία Μαρόκου	1
1.1	Επισκόπηση της οικονομίας του Μαρόκου	2
	Οικονομικό Περιβάλλον	2
	Επιχειρηματικό Περιβάλλον.....	3
1.1.1	Η δομή της οικονομίας.....	4
	Δομή Οικονομίας.....	4
	Ανεπίσημος τομέας της οικονομίας.....	7
	Απασχόληση και αγορά εργασίας.....	8
	Ενέργεια	10
1.1.2	Βασικά οικονομικά μεγέθη	13
1.1.3	Εξωτερικό εμπόριο	15
	Εμπόριο αγαθών	15
	Εμπόριο υπηρεσιών	22
1.1.4	Επενδύσεις	24
1.2	Οικονομικές προβλέψεις 2026.....	26
1.3	Οικονομικές σχέσεις Μαρόκου	28
1.3.1	Μαρόκο – ΠΟΕ.....	28
1.3.2	Μαρόκο – Ευρωπαϊκή Ένωση	28
1.3.3	Συμμετοχή σε περιφερειακές Οικονομικές / Τελωνειακές Ενώσεις.....	30
1.3.4	Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών.....	31
2	Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Μαρόκου	32
2.1	Διμερές εμπόριο.....	32
2.1.1	Εμπόριο αγαθών	32
	Ελληνικές Εξαγωγές Αγαθών στο Μαρόκο	32
2.1.2	Εμπόριο υπηρεσιών	37
2.2	Άμεσες επενδύσεις.....	39
2.2.1	Επενδύσεις της Ελλάδας στο Μαρόκο	39
2.2.2	Επενδύσεις του Μαρόκου στην Ελλάδα	40
2.3	Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας - Μαρόκου	41
2.4	Απολογισμός δράσεων οικονομικής διπλωματίας 2025	42
3	Συμπεράσματα – προτάσεις	43
3.1	Προοπτική ανάπτυξης διμερούς οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας	43
3.2	Προοπτική προώθησης των επενδύσεων	48

3.3	Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας.....	49
4	Παράρτημα - Χρήσιμες διευθύνσεις.....	50

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1:	Κύριοι Οικονομικοί Δείκτες Ανά Τομέα Δραστηριότητας, 2022-2025	6
Πίνακας 2:	Βασικά οικονομικά μεγέθη Μαρόκου, 2020-2025.....	15
Πίνακας 3:	Εξωτερικό εμπόριο Μαρόκου 2021-2025.....	15
Πίνακας 4:	Εξαγωγές αγαθών Μαρόκου, ανά κεφάλαιο Συνδυασμένη Ονοματολογίας, κατά φθίνουσα αξία, 80% του συνόλου	17
Πίνακας 5:	Εισαγωγές αγαθών Μαρόκου, ανά κεφάλαιο Συνδυασμένη Ονοματολογίας, κατά φθίνουσα αξία, 80% του συνόλου	19
Πίνακας 6:	Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Μαρόκου-θέση της Ελλάδας (2025)	20
Πίνακας 7:	Σημαντικότεροι προμηθευτές Μαρόκου-θέση της Ελλάδας (2025)	21
Πίνακας 8:	Ισοζύγιο Υπηρεσιών Μαρόκου, 2023-2025	22
Πίνακας 9:	Εισπράξεις Μαρόκου, έτη 2024 – 2025	22
Πίνακας 10:	Πληρωμές Μαρόκου, έτη 2024 – 2025.....	23
Πίνακας 11:	Εισπράξεις από εμβάσματα Μαροκινών, 2019-2025.....	24
Πίνακας 12:	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις από και προς το Μαρόκο.....	24
Πίνακας 13:	Απόθεμα ΑΞΕ στο Μαρόκο, 2022-2023, ανά χώρα προέλευσης (σε εκ. DH).....	25
Πίνακας 14:	Απόθεμα ΑΞΕ στο Μαρόκο, 2022-2023, ανά τομέα δραστηριότητας (σε εκ. DH)	25
Πίνακας 15:	Προβλέψεις μακροοικονομικών δεικτών Μαρόκου 2026-2031.....	27
Πίνακας 16:	Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Μαρόκου, 2020-2025.....	32
Πίνακας 17:	Ελληνικές εξαγωγές στο Μαρόκο – 10 σημαντικότερες κατηγορίες 2025	33
Πίνακας 18:	Ελληνικές εξαγωγές στο Μαρόκο – 10 κυριότερα προϊόντα 2025.....	35
Πίνακας 19:	Ελληνικές εισαγωγές από το Μαρόκο – 10 σημαντικότερες κατηγορίες 2025 .	35
Πίνακας 20:	Ελληνικές εισαγωγές από το Μαρόκο – 10 κυριότερα προϊόντα 2025.....	36
Πίνακας 21:	Ισοζύγιο υπηρεσιών	37
Πίνακας 22:	Εισπράξεις της Ελλάδας από το Μαρόκο	38
Πίνακας 23:	Πληρωμές της Ελλάδας στο Μαρόκο	38
Πίνακας 24:	Επενδύσεις της Ελλάδας στο Μαρόκο.....	40
Πίνακας 25:	Επενδύσεις του Μαρόκου στην Ελλάδα.....	40

* Τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν το έτος 2025 είναι προσωρινά.

* Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα του Μαρόκου, η ισοτιμία ευρώ (€) / ντιρχάμ (DH), για το 2025, ορίζεται, κατά μέσο όρο, σε 1 € = 10,7 DH. Οι μετατροπές έχουν γίνει κατά προσέγγιση, προς διαμόρφωση εικόνας, και δεν είναι ακριβείς.

1 Οικονομία Μαρόκου

Εισαγωγή – Γενικά Στοιχεία

Το Μαρόκο είναι χώρα της Βόρειας Αφρικής που βρέχεται από τον Ατλαντικό Ωκεανό και τη Μεσόγειο Θάλασσα, ενώ συνορεύει χερσαία με την Αλγερία και τη Δυτική Σαχάρα. Καλύπτοντας περίπου 446.550 τ.χλμ, κατέχει στρατηγική θέση στο σταυροδρόμι της Ευρώπης, της Δυτικής Αφρικής και του εμπορικού διαδρόμου του Ατλαντικού. Ο πληθυσμός των σχεδόν 39 εκατομμυρίων είναι συγκεντρωμένος στα παραθαλάσσια και αστικά κέντρα, ιδιαίτερα στην Καζαμπλάνκα, το Ραμπάτ, την Ταγγέρη και το Μαρακές. Τα αραβικά και τα βερβερικά είναι επίσημες γλώσσες, ενώ τα γαλλικά χρησιμοποιούνται ευρέως στην οικονομία και τη διοίκηση. Το Ραμπάτ λειτουργεί ως η πολιτική πρωτεύουσα, ενώ η Καζαμπλάνκα είναι το κύριο εμπορικό και οικονομικό κέντρο.

Το πολίτευμα του Μαρόκου είναι Συνταγματική Μοναρχία, που συνδυάζει ισχυρή εκτελεστική εξουσία με ένα πολυκομματικό κοινοβουλευτικό σύστημα. Ο βασιλιάς Μοχάμεντ ΣΤ΄ είναι ο αρχηγός του κράτους και διατηρεί σημαντικές εκτελεστικές και στρατηγικές εξουσίες, ενώ η διακυβέρνηση ασκείται μέσω εκλεγμένων θεσμών. Αυτή η δομή διακυβέρνησης έχει προσφέρει υψηλό βαθμό πολιτικής συνέχειας και σταθερότητας, υποστηρίζοντας τον μακροπρόθεσμο οικονομικό σχεδιασμό και περιορίζοντας τον κίνδυνο απότομων αλλαγών στην πολιτική. Η σημερινή κυβέρνηση, υπό τον πρωθυπουργό Αζίζ Αχανούς, διατηρεί την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, ενώ προσεχείς εκλογές είναι προγραμματισμένες το φθινόπωρο του 2026.

Η οικονομική δραστηριότητα είναι αρκετά διαφοροποιημένη, βασιζόμενη στον τουρισμό, τη μεταποίηση, τη γεωργία και το εμπόριο, υποστηριζόμενη από μια επίσης σχετικά διαφοροποιημένη παραγωγική βάση, καθώς και πολυπληθή και αστικοποιημένο πληθυσμό. Το αναπτυξιακό μοντέλο του Μαρόκου είναι στενά συνδεδεμένο με τον ρόλο του ως κόμβο εμπορευματικών μεταφορών, μεταποίησης και εξαγωγών μεταξύ της Ευρώπης, της Αφρικής και των εμπορικών οδών του Ατλαντικού. Η κατασκευή αυτοκινήτων, η επεξεργασία αγροδιατροφικών προϊόντων και τα φωσφορικά άλατα αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των εξαγωγών αγαθών, ενώ ο τουρισμός παραμένει σημαντική πηγή απασχόλησης και εισροής ξένου συναλλάγματος.

Η κυβερνητική πολιτική παραμένει επικεντρωμένη στη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος, την κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων και την ενίσχυση της οικονομικής ανθεκτικότητας. Η εμβάθυνση των δεσμών με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), τις ΗΠΑ, την Υποσαχάρια Αφρική και την Κίνα ενισχύει τον ρόλο του Μαρόκου ως οικονομίας-πύλης για το αφρικανικό εμπόριο. Σε περιφερειακό επίπεδο, το Μαρόκο διαδραματίζει ενεργό ρόλο σε αφρικανικούς και πολυμερείς θεσμούς, συμπεριλαμβανομένης της Αφρικανικής Ένωσης και της συμφωνίας για την Αφρικανική Ηπειρωτική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου (AfCFTA).

1.1 Επισκόπηση της οικονομίας του Μαρόκου

Οικονομικό Περιβάλλον

Η μαροκινή οικονομία κατάφερε να επιδείξει αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα έναντι των αιφνίδιων εξελίξεων των τελευταίων ετών (πανδημία Covid-19, παρατεταμένη ξηρασία, επιπτώσεις διεθνών γεωπολιτικών εντάσεων), χάρη στην σταθερότητα των μακροοικονομικών μεγεθών, των θεσμικών πλαισίων και των οικονομικών πολιτικών. Μετά από μια χρονιά οριακής επιβράδυνσης, το 2024, κυρίως λόγω της παρατεταμένης ξηρασίας, το 2025 έκλεισε με θετικό πρόσημο, ξεπερνώντας τις προβλέψεις της Μαροκινής Κυβέρνησης και των Διεθνών Οργανισμών. Η ανάπτυξη της μαροκινής οικονομίας το 2025 ανήλθε σε 4,8% επί του ΑΕΠ, ξεπερνώντας τις προβλέψεις (3,9%), το έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης περιορίστηκε σε 3,5% επί του ΑΕΠ (έναντι πρόβλεψης του Προϋπολογισμού 3,8%), ενώ ο πληθωρισμός παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα (0,8%), αν και αναμένεται να ανακάμψει σε επίπεδα του 2% κατά το 2026. Η μαροκινή οικονομία ενίσχυσε έτσι τα βασικά μακροοικονομικά της μεγέθη, σύμφωνα με τους στόχους που έχουν τεθεί στο πλαίσιο του τριετούς δημοσιονομικού προγράμματος της χώρας 2023-2025¹.

Παράλληλα, απέδωσαν καρπούς οι πολιτικές της κυβέρνησης και της Κεντρικής Τράπεζας, τόσο ως προς τον εξορθολογισμό των δημοσίων οικονομικών, όσο και ως προς την δρομολόγηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και κατεύθυνσης δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων σε υποδομές και παραγωγικούς τομείς της οικονομίας. Πάντως, η οικονομία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, που εστιάζονται κυρίως σε εξωγενείς παράγοντες, ήτοι τις τιμές των πρώτων υλών και την πορεία των οικονομιών της Ευρωζώνης (που είναι ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος), αλλά και την ανάγκη εκσυγχρονισμού της αγοράς εργασίας και αναδιάρθρωσης των κρατικών επιχειρήσεων.

Μακροσκοπικά, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα², το Μαρόκο βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σημείο της αναπτυξιακής του διαδικασίας. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησαν πριν από δύο δεκαετίες οδήγησαν σε μία διαρκή περίοδο οικονομικής ανάπτυξης και μείωσης της φτώχειας, πρωτοφανή στην πρόσφατη ιστορία της χώρας. Ωστόσο, αυτό το μοντέλο άρχισε να παρουσιάζει αυξανόμενα σημάδια κόπωσης, ακόμη και πριν από την πανδημία του Covid-19, αναδεικνύοντας την ανάγκη δημιουργίας ενός περιεκτικού εθνικού προγραμματισμού προς αναζωογόνηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση του Νέου Αναπτυξιακού Μοντέλου (New Development Model - NDM³), το οποίο έθεσε φιλόδοξους αναπτυξιακούς στόχους με χρονικό ορίζοντα το 2035.

Το περιεχόμενο του Νέου Αναπτυξιακού Μοντέλου έχει πολυδιάστατο χαρακτήρα, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό, και λαμβάνει υπόψη τις σημαντικές προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν η μαροκινή οικονομία και κοινωνία, σε διάφορους, στρατηγικής σημασίας για την χώρα, τομείς, όπως υγεία, γεωργία και διατροφική επάρκεια (η οποία, υπό το φως των πρόσφατων ξηρασιών, αποκτά μεγάλη σημασία για την χώρα), ενέργεια, βιομηχανική ανάπτυξη και τουρισμός.

¹ DOCUMENT DE PROGRAMMATION BUDGETAIRE TRIENNALE GLOBALE POUR LA PERIODE 2023 – 2025, Ministère de l'Economie et des Finances du Maroc, Projet de Loi de Finances 2023

² Country Climate and Development Report, World Bank, October 2022

³ THE NEW DEVELOPPEMENT MODEL, Special Commission on the Development Model, Kingdom of Morocco, April 2021

Ο εν λόγω σχεδιασμός βασίζεται σε πέντε πυλώνες, ήτοι την χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας ως μοχλού ταχέως μετασχηματισμού των οικονομικών και διοικητικών διαδικασιών, την δημιουργία αποτελεσματικού διοικητικού μηχανισμού, την εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων χρηματοδότησης βασικών έργων υποδομής (μέσω φορολογικών μεταρρυθμίσεων και πλήρους ενσωμάτωσης του “ανεπίσημου τομέα” στο νόμιμο παραγωγικό ιστό), την συμμετοχή στο όλο εγχείρημα των Μαροκινών πολιτών, που διαβιούν στην αλλοδαπή και, τέλος, τη συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους της χώρας.

Καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχή υλοποίηση του Νέου Αναπτυξιακού Προτύπου είναι η διαφοροποίηση της οικονομίας της χώρας (με την μετάβαση σε υψηλής παραγωγικότητας και προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες), η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, η διεύρυνση της συμμετοχής των μαροκινών πολιτών στην νέα αναπτυξιακή διαδικασία, καθώς και η αποκέντρωση και ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης.

Ωστόσο, η χώρα αντιμετωπίζει σύνθετες και αλληλένδετες προκλήσεις για την εφαρμογή αυτού του οράματος: 1) αυξημένη ευπάθεια στην κλιματική αλλαγή, όπως αποδεικνύεται από τις διαδοχικές ξηρασίες αλλά και πλημμύρες, 2) επείγουσα ανάγκη επιτάχυνσης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων προκειμένου να τεθεί η χώρα σε πιο σταθερή, δίκαιη και βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία, 3) υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδίως όσον αφορά γυναίκες και νέους, 4) αυξημένες ανάγκες για δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, ιδίως στο πλαίσιο των σχεδιαζόμενων και εν εξελίξει έργων για το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου 2030, του εν εξελίξει διευρυμένου κοινωνικού προγράμματος (παιδεία, υγεία), της ανασυγκρότησης των πληγισμών από τον σεισμό του Σεπτεμβρίου 2023 περιοχών, καθώς και της επιδιωκόμενης πράσινης μετάβασης της μαροκινής βιομηχανίας, 5) έντονη παραοικονομία και 6) επίτευξη των εθνικών οικονομικών και κοινωνικών στόχων μέσα σε ένα περιορισμένο δημοσιοοικονομικό πλαίσιο.

Επιχειρηματικό Περιβάλλον

Εθνικός στόχος του Μαρόκου, έως το 2035, είναι η αντιστροφή του ποσοστού μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, ώστε οι ιδιωτικές επενδύσεις να αντιστοιχούν στα 2/3 των συνολικών επενδύσεων της χώρας και οι δημόσιες στο 1/3 (το αντίστροφο, δηλαδή, από ό,τι συμβαίνει επί του παρόντος).

Το Μαρόκο διαθέτει πολιτική σταθερότητα, υποδομές διεθνούς επιπέδου (λιμένες, αυτοκινητόδρομους, σιδηρόδρομους) και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Ταυτόχρονα προσφέρει σημαντικά επενδυτικά κίνητρα (πχ. χρηματοδότηση έως και 30% της επένδυσης βάσει του νέου Επενδυτικού Χάρτη ανεξαρτήτως χώρας προέλευσης, λειτουργία του Επενδυτικού Ταμείου Mohammed VI, ανάπτυξη βιομηχανικών και εμπορικών ζωνών, φορολογικά κίνητρα, ευνοϊκή μεταχείριση στους δημόσιους διαγωνισμούς για τις εγχώριες εταιρείες) και εύκολη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά. Επιπλέον, δεδομένης της πολιτικής προώθησης σχέσεων Νότου-Νότου που αναπτύσσει με επιτυχία, λειτουργεί, πράγματι, ως πύλη εισόδου και σε άλλες αφρικανικές αγορές (κυρίως της Δυτικής Αφρικής).

Από την άλλη πλευρά, η δραστηριοποίηση στην μαροκινή αγορά, σύμφωνα με ευρωπαϊκές εταιρείες που διαθέτουν εδώ παρουσία, χαρακτηρίζεται από σημαντική καθυστέρηση στις πληρωμές, περίπλοκες τελωνειακές, διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες, δυσχερή

πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ύπαρξη ζητημάτων διαφάνειας και διακυβέρνησης, καθώς και ιδιαιτεροτήτων, όσον αφορά την επιχειρηματική κουλτούρα και την γλώσσα. Ως εκ τούτου, απαραίτητη για την επιτυχή επιχειρηματική και εμπορική δραστηριοποίηση στην μαροκινή αγορά κρίνεται η ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων και μακροχρόνιων συνεργασιών με αξιόπιστους Μαροκινούς συνεργάτες. Ο Οδηγός Επιχειρείν του Γραφείου μας για το Μαρόκο είναι διαθέσιμος στην διαδικτυακή πύλη Agora⁴.

Η Πρωτοβουλία «Offre Offshoring Maroc» εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής ψηφιοποίησης «Digital Morocco 2030», αποσκοπώντας την προσέλκυση εγκατάστασης αλλοδαπών εταιρειών στο Μαρόκο. Στόχος είναι η τοποθέτηση του Μαρόκου ως ανταγωνιστικού επενδυτικού προορισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, προβάλλοντας βασικά πλεονεκτήματα όπως την προνομιακή γεωγραφική θέση στις πύλες της Ευρώπης και στο σταυροδρόμι των αφρικανικών αγορών, το πολύγλωσσο και καταρτισμένο εργατικό δυναμικό, τις ανταγωνιστικές τεχνολογικές υποδομές, το διαρκώς βελτιούμενο επιχειρηματικό περιβάλλον και την υποστηρικτική κυβερνητική πολιτική. Παράλληλα, εν λόγω πρωτοβουλία αποσκοπεί στην προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων με υψηλή προστιθέμενη αξία, την διαφοροποίηση της οικονομίας και την προσέλκυση εργατικού δυναμικού υψηλής τεχνολογίας. Εν λόγω πρωτοβουλία συνδέεται άμεσα με την τεχνολογία και την ανάπτυξη της ψηφιακής διακυβέρνησης, προς τούτο προσδιορίζονται ως τομείς με συγκριτικά πλεονεκτήματα και πριμοδοτούνται οι τομείς της πληροφορικής, της εξυπηρέτησης πελατών, διοικητικών υπηρεσιών, καθώς επίσης οι δραστηριότητες έρευνας και μηχανικής, ανάλυσης δεδομένων, κλπ.

Τα βασικά φορολογικά κίνητρα του Προγράμματος, με ισχύ από 1η Ιουλίου 2025, περιλαμβάνουν φορολογικό συντελεστή 10% για εταιρείες που θα εγκατασταθούν σε περιφερειακά τεχνολογικά πάρκα (σε Fes, Oujda, Tetouan), διατηρώντας, παράλληλα, προνομιακό φορολογικό συντελεστή 20% και σε εταιρείες με έδρα στα τεχνολογικά πάρκα Ραμπάτ και Καζαμπλάνκα. Παράλληλα, προβλέπονται, μεταξύ άλλων, επιδοτήσεις για δημιουργία θέσεων απασχόλησης (17%) και για κατάρτιση εργαζομένων (3,5%), με την προϋπόθεση να είναι μαροκινοί υπήκοοι. Επίσης, προβλέπεται αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών των τεχνολογικών πάρκων και ίδρυση γραφείων υποδοχής των επενδυτών, εξυπηρέτησης και υποστήριξής τους, κατά το στάδιο της εγκατάστασης.

1.1.1 Η δομή της οικονομίας

Δομή Οικονομίας

Η μαροκινή οικονομία διανύει περίοδο διαρθρωτικού μετασχηματισμού, μεταβαίνοντας σταδιακά από τον παραδοσιακό αγροτικό της χαρακτήρα σε ένα σύγχρονο, διαφοροποιημένο μοντέλο με επίκεντρο τη βιομηχανία, τις υπηρεσίες και την πράσινη ενέργεια. Η οικονομία της χώρας στηρίζεται πλέον κατά 51,5% στον τριτογενή τομέα (τουρισμός, logistics μέσω του λιμένα Tanger Med, τηλεπικοινωνίες), κατά 26,3% στον δευτερογενή (διεθνώς ανταγωνιστική αυτοκινητοβιομηχανία, αεροναυπηγική και παραγωγή φωσφορικών λιπασμάτων μέσω του ομίλου OCP) και κατά 10,2% στον πρωτογενή τομέα, ο οποίος, παρά τη φθίνουσα συνεισφορά του στο ΑΕΠ, απασχολεί το 30% του εργατικού δυναμικού και παραμένει έντονα εκτεθειμένος στην κλιματική αλλαγή.

⁴ <https://agora.mfa.gr/infofiles-menu/infofile/89982>

Σε ό,τι αφορά τον πρωτογενή τομέα (γεωργία&αλιεία), το 2025 η προστιθέμενη αξία του ενισχύθηκε συνολικά κατά +3,7% (-4,5% το 2024). Η γεωργική παραγωγή ανέκαμψε εντυπωσιακά (+4,6%, έναντι -4,9% το 2024) χάρη στις έντονες και συχνές βροχοπτώσεις που τερμάτισαν πολυετή περίοδο ξηρασίας, με την παραγωγή σιτηρών να αυξάνεται κατά +39% (σε 4,3 εκατ. τόνους), μετά από κατακόρυφη πτώση -43% κατά το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, σημαντική κάμψη σημείωσε ο τομέας της αλιείας (-11,5% κατ' αξία και -15,2% κατ' όγκο) λόγω παρατεταμένων περιόδων βιολογικής ανάπαυσης, έναντι αντίστοιχης επίδοσης +2% και +10,8% το 2024 και 2023, αντίστοιχα.

Αντίθετα, ο δευτερογενής τομέας (βιομηχανία, κατασκευές, εξόρυξη) διατήρησε για ακόμα ένα έτος την αξιοσημείωτη δυναμική του, καταγράφοντας νέο επίπεδο ρεκόρ, με ανάπτυξη +4,8%. Ο κατασκευαστικός κλάδος (+5,0%/2024 και -0,4%/2023) κατέγραψε ανάπτυξη της τάξης του 5,9% (οι πωλήσεις τιμέντου αυξήθηκαν κατά +8,2%), ωθούμενος από μεγάλα έργα υποδομής και τις προετοιμασίες για το Κύπελλο Εθνών Αφρικής (CAN-2025). Η μεταποιητική βιομηχανία διατήρησε την δυναμική του προηγούμενου έτους (+4,1%), με το ποσοστό χρήσης του βιομηχανικού δυναμικού να αυξάνεται στο 78,7%. Τέλος, επιβραδύνθηκε η δυναμική των εξορυκτικών βιομηχανιών, με αύξηση της παραγωγής ακατέργαστου φωσφόρου κατά +7,5% και των παραγώγων κατά +5,2%, έναντι +23,1% και 20,4%, αντίστοιχα το προηγούμενο έτος.

Στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, το Μαρόκο εδραιώνει τη θέση του ανάμεσα στις 20 σημαντικότερες χώρες παραγωγής αυτοκινήτων παγκοσμίως, διατηρώντας την πρώτη θέση στην Αφρική, μπροστά από τη Νότια Αφρική. Το 2025, η εγχώρια παραγωγή άγγιξε το 1 εκ. οχήματα, με τις εξαγωγές να ανέρχονται σε 154,5 δισεκατομμύρια ντίρχαμ. Το μέγεθος αυτό παρουσιάζει ελαφρά μείωση της τάξης του -2% σε σχέση με το 2024, κάμψη που αποδίδεται κυρίως στη μειωμένη εξωτερική ζήτηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και στον έντονο ανταγωνισμό από τις ασιατικές βιομηχανίες και την αγορά των ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακές παραμένουν οι επιδόσεις του αεροναυπηγικού τομέα στο Μαρόκο. Το 2025, οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση κατά 10% και άγγιξαν τα 29,1 δισεκατομμύρια ντίρχαμ, φέρνοντας τη χώρα πιο κοντά στην υλοποίηση του φιλόδοξου στόχου της, ήτοι την κατασκευή ενός αεροσκάφους εξ ολοκλήρου μαροκινής σχεδίασης και παραγωγής έως το 2030. Στο πλαίσιο αυτό, ξεχωρίζει η σύναψη σημαντικών στρατηγικών συμφωνιών κατά το 2025, όπως: το μνημόνιο συνεργασίας με την ινδική Genset Aerospace για την ανάπτυξη ενός αεροσκάφους πολλαπλών χρήσεων, η επέκταση των εγκαταστάσεων του γαλλικού ομίλου αεροδιαστημικής Latécoère στη βιομηχανική ζώνη Midparc, η οποία αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα του αεροδιαστημικού οικοσυστήματος της χώρας, η συμφωνία μεταξύ της Boeing και της Casablanca Aéronautique για την παραγωγή εξαρτημάτων που προορίζονται για το πρόγραμμα των αεροσκαφών 737 MAX, νέες συμπράξεις με τις εταιρείες Ratier-Figeac Maroc, Nicomatic και REDSTART Aero, κλπ. Παράλληλα, ορόσημο αποτελεί η έναρξη λειτουργίας του νέου βιομηχανικού συγκροτήματος της Safran στη Midparc, το οποίο εξειδικεύεται στη συναρμολόγηση, τη δοκιμή και τη συντήρηση κινητήρων αεροσκαφών, επένδυση ύψους 3,4 δις ντίρχαμ.

Κατά τη διάρκεια του 2025, η εγχώρια παραγωγή **ηλεκτρικής ενέργειας** κατέγραψε αύξηση +5%, έναντι +2,4% το 2024, ενώ το ίδιο διάστημα μειώθηκε κατά 9,2% η ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ, μετά από αύξηση 25,2% το προηγούμενο έτος. Αναλυτικά για τον τομέα της ενέργειας [εδώ](#).

Ο **τριτογενής τομέας** εξακολουθεί να καταγράφει σταθερή ανάπτυξη +4,5% (έναντι +4,6% το 2024). Η εξέλιξη αυτή τροφοδοτείται καθοριστικά από την εντυπωσιακή πορεία του τουριστικού κλάδου, ο οποίος λειτουργεί ως ατμομηχανή για το σύνολο των υπηρεσιών της χώρας. Το Μαρόκο πέτυχε πρόωρα τους στρατηγικούς στόχους του οδικού χάρτη για το 2026, υποδεχόμενο 19,8 εκατομμύρια τουρίστες (+13,7%). Η εξέλιξη αυτή οδήγησε σε ιστορικό υψηλό την αεροπορική κίνηση, με τους επιβάτες να αγγίζουν τα 36,4 εκατομμύρια (+11,1%). Η τουριστική έκρηξη αποτυπώνεται άμεσα στον κλάδο της εστίασης, με ανάπτυξη 8,1%, ενώ οι αυξημένες τουριστικές ροές συμπαρέσυραν θετικά τον κλάδο μεταφορών και logistics (+4,0%), καθώς και το εμπόριο (+3,8%). Στο λιμενικό συγκρότημα Tanger Med, κορυφαίο διαμετακομιστικό κόμβο της Μεσογείου, το 2025, διακινήθηκαν συνολικά 161 εκ. τόνοι εμπορευμάτων (αύξηση +13,3% σε σχέση με το 2024) και 11,1 εκ. εμπορευματοκιβώτια (αύξηση +8,4% σε σχέση με το 2024). Παράλληλα, ισχυρή ανάπτυξη σημειώθηκε στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες (+6,6%), στην εκπαίδευση (+6,0%) και στη δημόσια διοίκηση (+5,4%). Αξιοσημείωτη είναι, τέλος, η ανάκαμψη των κτηματομεσιτικών δραστηριοτήτων, οι οποίες πέρασαν σε θετικό πρόσημο (+0,9% έναντι -1,6% το 2024).

Αναλυτικά, οι βασικοί οικονομικοί δείκτες του Μαρόκου, ανά τομέα δραστηριότητας, κατά την τελευταία τετραετία, διαμορφώθηκαν ως εξής:

Πίνακας 1: Κύριοι Οικονομικοί Δείκτες Ανά Τομέα Δραστηριότητας, 2022-2025

ΤΟΜΕΑΣ	2022	2023	2024	2025	2024/2023 μετ.%	2025/2024 μετ.%
ΓΕΩΡΓΙΑ						
Αποθέματα νερού (σε δισ. κ.μ.)	5,3	4,9	3,7	6,4	-24,5%	+72%
Φθινοπωρινά σιτηρά (προηγούμενου έτους σε εκ. τόνους)	34,0	55,1	31,2	43	-43,0%	+39%
ΑΛΙΕΙΑ						
Προϊόντα παράκτιας αλιείας (τόνοι)	1.511.267	1.350.191	1.336.089	1.132.801	-1,04%	-15,22%
Προϊόντα παράκτιας αλιείας (εκ. DH)	9.705.171	9.980.265	10.548.655	10.111.850	+5,7%	-4,14%
ΕΞΟΡΥΞΗ (σε 1.000 τόνους)						
Φωσφάτα	30.464	28.697	35.326	37.976	+23,1%	+7,5%

Φωσφορικά παράγωγα	16.940	17.109	20.600	21.671	+20,4%	+5,2%
ΕΝΕΡΓΕΙΑ (GWH)						
Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας	33.438	34.427	35.268	41.107	+2,4%	+16,9%
Διαθέσιμη ενέργεια για κατανάλωση	42.317	43.991	45.698	49.035	+4%	+7%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ						
Βαθμός χρήσης παραγωγικής ικανότητας	72%	75,5%	77,6%	79%		
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ						
Πωλήσεις τσιμέντου (1000 τόνοι)	12.487	12.510	13.693	14.816	+9,5%	+8,2%
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (σε χιλιάδες)						
Σύνολο αφίξεων	10.869	14.525	17.412	19.793	+19,9%	+13,7%
Διανυκτερεύσεις τουριστών	19.010	25.641	28.706	43.494	+12,0%	+51,5%

Πηγή: Ministère de l'Economie et des Finances

Ανεπίσημος τομέας της οικονομίας⁵

Το φαινόμενο του ανεπίσημου τομέα της οικονομίας συνεχίζει να παραμένει έντονο, δεδομένου ότι μέσω αυτού παράγεται περίπου το 30% του ΑΕΠ της χώρας. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Ανώτατης Επιτροπής Προγραμματισμού του Μαρόκου (Haut Commissariat au Plan - HCP)⁶, η παράτυπη απασχόληση ξεπερνά το 75% της συνολικής απασχόλησης στην χώρα (στοιχεία 2021). Παρά το γεγονός ότι ο ανεπίσημος τομέας προσφέρει διέξοδο στην ανεργία και παράγει προϊόντα σε τιμές προσιτές για τα κατώτερα εισοδήματα, έχει σοβαρές συνέπειες τόσο για την εθνική οικονομία του Μαρόκου (δημόσια οικονομικά/στρέβλωση των συνθηκών ανταγωνισμού), όσο και για την μακροχρόνια ευημερία των απασχολούμενων σε αυτόν, δεδομένου ότι δεν μπορούν να καλυφθούν από το δίκτυο προστασίας του κοινωνικού κράτους. Προτεραιότητα, τόσο του κοινωνικού όσο και του φορολογικού εθνικού σχεδιασμού, είναι η ενσωμάτωση του ανεπίσημου τομέα στον επίσημο οικονομικό ιστό της χώρας.

⁵ Rapport des résultats de l'Enquête Nationale sur le SECTEUR INFORMEL 2023/2024, Haut-Commissariat au Plan du Maroc, Mai 2025

⁶ Informalité, genre et vieillissement : inégalités cumulatives et effets intergénérationnels, Haut-Commissariat au Plan du Maroc, Mai 2026

Σύμφωνα με έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής (Απριλίου 2025)⁷, το 83% των επιχειρήσεων στο Μαρόκο λειτουργούν στον ανεπίσημο τομέα της οικονομίας, ποσοστό από τα υψηλότερα στην περιοχή. Η κυριαρχία του ανεπίσημου τομέα έχει σοβαρές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα του ιδιωτικού τομέα, την προσέλκυση επενδύσεων, την δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και τα δημόσια έσοδα. Η εν λόγω έκθεση αναγνωρίζει ότι το Μαρόκο έχει καταγράψει θετικά βήματα όσον αφορά τον τομέα της τεχνικής αποδοτικότητας, γεγονός το οποίο συνέβαλε θετικά στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Ωστόσο, παρατηρείται ότι οι πιο παραγωγικές επιχειρήσεις της χώρας δυσκολεύονται να αυξήσουν το μερίδιο τους στην αγορά, περιορίζοντας έτσι τη συνεισφορά τους στην οικονομική ανάπτυξη. Παράλληλα, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση αφορά κυρίως τις μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ οι μικρές και μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις, που συχνά λειτουργούν ατύπως, αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα.

Ο ανεπίσημος τομέας της οικονομίας αναπτύσσεται κυρίως στον αστικό ιστό, με το 77,3% των Μονάδων Άτυπης Παραγωγής να εντοπίζεται σε αστικό περιβάλλον, με υψηλή συγκέντρωση στην Περιφέρεια της Καζαμπλάνκα-Σετράτ (22,7%). Το εμπόριο αποτελεί την κύρια δραστηριότητα, αντιπροσωπεύοντας το 47% του ανεπίσημου τομέα, αν και το μερίδιό του μειώθηκε, λόγω της ανόδου του αντίστοιχου μεριδίου των λοιπών υπηρεσιών (28,3%) και των κατασκευών/δημοσίων έργων (11,6%). Πρόκειται για άτυπες μονάδες πολύ μικρού μεγέθους, καθώς στην συντριπτική τους πλειοψηφία (85,5%) απασχολούν μόνο ένα άτομο⁸.

Η μείωση της εξάρτησης από τον εκτεταμένο άτυπο τομέα αποτελεί από τις σημαντικότερες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει το Σεριφικό Βασίλειο, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες ανάγκες για δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, ιδίως στο πλαίσιο των σχεδιαζόμενων και εν εξελίξει έργων για το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου 2030, του εν εξελίξει διευρυμένου κοινωνικού προγράμματος (παιδεία, υγεία), της ανασυγκρότησης των πληγείσων από τον σεισμό του Σεπτεμβρίου 2023 περιοχών, καθώς και της επιδιωκόμενης πράσινης μετάβασης της μαροκινής βιομηχανίας.

Απασχόληση και αγορά εργασίας⁹

Σύμφωνα με στοιχεία της Ανώτατης Επιτροπής Προγραμματισμού του Μαρόκου (Haut Commissariat au Plan - HCP), η αγορά εργασίας δεν έχει επιτύχει να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της αιφνίδιας απώλειας σχεδόν 432.000 θέσεων, κατά την περίοδο του Covid-19. Τα ποσοστά ανεργίας εξακολουθούν να απέχουν από τα προ πανδημίας επίπεδα, λόγω των συνεχιζόμενων ξηρασιών και των επιπτώσεων των επίμονων διεθνών γεωπολιτικών εντάσεων.

Το 2025, η εθνική οικονομία δημιούργησε 193.000 θέσεις εργασίας, υπερδιπλάσιες σε σχέση με το προηγούμενο έτος 82.000, με αύξηση 203.000 θέσεων στις αστικές περιοχές και μείωση

⁷ SHIFTING GEARS: The private sector as an engine of growth in the Middle East and North Africa, World Bank Group, April 2025

⁸ Synthèse des principaux résultats de l'Enquête Nationale sur les unités de production opérant dans l'informel 2023/2024, Haut-Commissariat au Plan du Maroc

⁹ ACTIVITÉ, EMPLOI ET CHÔMAGE RÉSULTATS ANNUELS 2025, Haut-Commissariat au Plan du Maroc

10.000 θέσεων στις αγροτικές περιοχές. Ο τομέας των υπηρεσιών συνέβαλε στη δημιουργία 160.000 θέσεων εργασίας, ο τομέας της βιομηχανίας 46.000 θέσεων, ο τομέας των κατασκευών 13.000 θέσεων, ενώ ο τομέας της γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας απώλεσε 137.000 θέσεις εργασίας.

Ο συνολικός αριθμός των ανέργων, το 2025, μειώθηκε κατά 17 χιλιάδες σε 1,621 εκ. (έναντι 1,638 το 2024). Ως εκ τούτου, το ποσοστό ανεργίας, σε εθνικό επίπεδο, μειώθηκε από 13,3% σε 13% (από 16,9% σε 16,4% σε αστικές περιοχές και από 6,8% σε 6,6% σε αγροτικές περιοχές). Τα ποσοστά ανεργίας παρέμειναν υψηλότερα μεταξύ των νέων ηλικίας 15-24 ετών (37,2%), των πτυχιούχων (19,1%) και των γυναικών (20,5%). Αντίστοιχα, ο αριθμός των υποαπασχολούμενων αυξήθηκε, κατά την ίδια περίοδο, από 1.082.000 σε 1.190.000 άτομα σε εθνικό επίπεδο (από 585.000 σε 652.000 σε αστικές περιοχές και από 496.000 σε 538.000 σε αγροτικές περιοχές). Έτσι, το ποσοστό υποαπασχόλησης, σε εθνικό επίπεδο, αυξήθηκε από 10,1% το 2024, σε 10,9% το 2025 (από 8,9% σε 9,6% στον αστικό τομέα και από 12,2% σε 13,2% στον αγροτικό τομέα).

Δεδομένων των επίμονων πληθωριστικών πιέσεων και των επιπτώσεων του ελλείμματος της απασχόλησης στην εξέλιξη του εισοδήματος και της αποταμίευσης, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αποτελεί προτεραιότητα για την μαροκινή Κυβέρνηση.

*Σε αυτό το πλαίσιο, τον Φεβρουάριο του 2025, υιοθετήθηκε **Οδικός Χάρτης για την απασχόληση στο Μαρόκο**¹⁰, ο οποίος στοχεύει στη δημιουργία 1,45 εκ. θέσεων εργασίας και τη μείωση του ποσοστού ανεργίας στο 9%, έως το 2030. Ο προϋπολογισμός του Οδικού Χάρτη για την απασχόληση ανέρχεται σε 15 δισ. DH (περίπου 1,5 δισ. €), εκ των οποίων 12 δισ. DH (περίπου 1,2 δισ. €) αφορούν την υποστήριξη επενδύσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας, 2 δισ. DH (περίπου 200 εκ. €) προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης και 1 δισ. DH (περίπου 100 εκ. €) τη διατήρηση των θέσεων εργασίας στην ύπαιθρο.*

Βασικοί άξονες του προγράμματος είναι, μεταξύ άλλων, η στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η ενίσχυση της απασχόλησης για νέους και γυναίκες, καθώς και η υποστήριξη των θέσεων εργασίας στον αγροτικό τομέα. Μεταξύ των προτεινόμενων μέτρων για την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, το ποσοστό συμμετοχής των οποίων έχει μειωθεί τα τελευταία 25 χρόνια, περιλαμβάνονται η βελτίωση των συνθηκών εργασίας των γυναικών, η ανάπτυξη υποδομών μεταφορών για εργαζόμενες γυναίκες και η επέκταση των υπηρεσιών φύλαξης παιδιών (παιδικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία). Περαιτέρω, η επαγγελματική ένταξη των νέων θα διευκολυνθεί, μεταξύ άλλων, μέσω προγραμμάτων ένταξης, επαγγελματικής εκπαίδευσης και καταπολέμησης της σχολικής διαρροής (στόχος η μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο στους 200.000 έως το 2026, από 295.000 το 2024). Επιπλέον, ο εν λόγω σχεδιασμός προβλέπει τη στήριξη των θέσεων εργασίας του αγροτικού τομέα, ο οποίος πλήττεται σοβαρά από περιόδους ξηρασίας (σχεδόν 1 εκ. θέσεις εργασίας έχουν χαθεί μεταξύ 2016 και 2023), με την αύξηση της καλλιεργήσιμης έκτασης σιτηρών και την δημιουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας, η οποία θα διευκολύνει τον συντονισμό μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργατικού δυναμικού στον αγροτικό τομέα.

¹⁰ FEUILLE DE ROUTE POUR L'EMPLOI: Optimiser l'opérationnalisation pour une relance inclusive et durable, Policy Center for the New South, mars 2025

Ενέργεια

- **Υδρογονάνθρακες**

Τα ορυκτά καύσιμα εξακολουθούν να κατέχουν εξέχουσα θέση στο ενεργειακό μείγμα του Μαρόκου, καλύπτοντας ποσοστό 73% της ηλεκτροπαραγωγής¹¹. Το Μαρόκο εξαρτάται από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων σε ποσοστό πάνω από 90%, γεγονός με προφανείς επιπτώσεις τόσο στην ενεργειακή ασφάλεια της χώρας, όσο και στο ισοζύγιο πληρωμών. Το έλλειμμα στο ενεργειακό ισοζύγιο διαμορφώθηκε σε 3.706 GWh το 2025, έναντι 2.539 GWh το προηγούμενο έτος, οποίο αντανακλά αύξηση κατά +34,8% των εισαγωγών και πτώση κατά -44,2% των εξαγωγών, λόγω αύξησης (+16,6%) της εγχώριας κατανάλωσης, η οποία απορρόφησε το μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής.

Κυριότεροι προμηθευτές του Μαρόκου σε ορυκτά καύσιμα είναι οι ΗΠΑ, η Ισπανία και η Σαουδική Αραβία. Ειδικότερα βασικότεροι προμηθευτές σε διυλισμένο πετρέλαιο είναι η Σαουδική Αραβία (33,7%), η Ισπανία (22,1%), οι ΗΠΑ (15,2%) και η Ινδία (8%). Φυσικό αέριο εισάγεται, κατά κύριο λόγο, από την Ισπανία (51,6%) και το Περού (48,4%) (μετά την διακοπή προμήθειας από την Αλγερία το 2021), και άνθρακα από τις ΗΠΑ (60,3%), την Σαουδική Αραβία (22,9%) και την Κολομβία (14,3%). Μετά τις τελευταίες δυσμενείς εξελίξεις στις σχέσεις Μαρόκου-Αλγερίας, τον πόλεμο στην Ουκρανία και την κρίση στην Μέση Ανατολή, η προμήθεια ορυκτών καυσίμων αποτελεί ζήτημα ιδιαίτερης βαρύτητας για τη χώρα.

Τα ανωτέρω έχουν οδηγήσει σε επίσπευση των δράσεων των μαροκινών Αρχών για ανεύρεση και εκμετάλλευση εγχώριων ορυκτών πλουτοπαραγωγικών πηγών, με εντατικοποίηση των δραστηριοτήτων ανίχνευσης κοιτασμάτων αερίου και πετρελαίου από διεθνείς εταιρείες, σε συνεργασία με τον ΟΝΥΗΜ (Εθνικός Οργανισμός Υδρογονανθράκων και Ορυχείων του Μαρόκου), διά της παροχής 9 αδειών εκμετάλλευσης και 53 αδειών έρευνας (εκ των οποίων οι 26 σε υπεράκτιες περιοχές), σε έκταση 283.000 τετρ.χλμ..

Παράλληλα, η Μαροκινή Κυβέρνηση επιδιώκει την υλοποίηση του μεγάλου περιφερειακού Αγωγού Φυσικού Αερίου Νιγηρίας – Μαρόκου, ο οποίος αποτελεί πρότυπο αναπτυξιακής συνεργασίας των χωρών του Νότου, στρατηγική που τυγχάνει της σταθερής υποστήριξης του Βασιλιά Mohammed VI. Το εν λόγω ενεργειακό επενδυτικό έργο, περίπου 7.000 χλμ., θα εκτείνεται κατά μήκος των ακτών της Δυτικής Αφρικής από τη Νιγηρία έως το Μαρόκο, διερχόμενο από τα χωρικά ύδατα δεκατριών χωρών, ενώ σχεδιάζεται και η σύνδεσή του με τον αγωγό Maghreb-Europe και το ευρωπαϊκό δίκτυο φυσικού αερίου. Τον Μάιο του 2025 ανακοινώθηκε ότι έχουν ολοκληρωθεί η μελέτη σκοπιμότητας, οι προκαταρκτικές τεχνικές μελέτες, καθώς και ο καθορισμός της βέλτιστης διαδρομής του αγωγού, το κόστος κατασκευής του οποίου εκτιμάται περίπου σε 25 δισ. \$.

---

¹¹ Rapport Annuel 2024, ANRE, décembre 2025

Παράλληλα με το ανωτέρω έργο, η μαροκινή Κυβέρνηση δημοσίευσε τον Απρίλιο του 2025 πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη εθνικής υποδομής φυσικού αερίου (κατασκευή τερματικού LNG, αγωγού φυσικού αερίου και μονάδας παραγωγής ηλεκτρισμού), η οποία θα συνδέει το λιμάνι του Nador με την Kénitra και τη Mohammedia, έως και τη Dakhla, με στόχο τη διασύνδεσή της με τον αγωγό φυσικού αερίου Νιγηρίας-Μαρόκου.

- **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**

Το Μαρόκο ενισχύει τη θέση του ως σημαντικός προμηθευτής καθαρής ενέργειας για την Ευρώπη, στοχεύοντας στην επίτευξη 52% μεριδίου ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα, έως το 2030, και στην πλήρη απανθρακοποίηση έως το 2040, μέσω επενδύσεων σε ηλιακά, αιολικά και έργα πράσινου υδρογόνου, ιδίως στη μαροκινή Σαχάρα και στην ατλαντική ακτογραμμή. Με περίπου 3.000 ώρες ηλιοφάνειας ετησίως, το Μαρόκο αναπτύσσει μεγάλα φωτοβολταϊκά πάρκα, μεταξύ των οποίων το Noor Atlas, Noor Midelt II, το Noor Midelt III, καθώς και ενεργειακό συγκρότημα 800 MW που συνδυάζει φωτοβολταϊκά και συγκεντρωτικά ηλιακά συστήματα (Noor Ouarzazate). Στην αιολική ενέργεια, το σεριφικό Βασίλειο αντιπροσωπεύει σχεδόν το 42% της περιφερειακής παραγωγικής ικανότητας στον αραβικό κόσμο, ενώ προχωρά, επίσης, στο πράσινο υδρογόνο, με έργα που αντιπροσωπεύουν επενδύσεις ύψους 32,5 δις δολαρίων, για την παραγωγή αμμωνίας, πράσινου χάλυβα και βιομηχανικών καυσίμων. Εν λόγω επενδύσεις αποσκοπούν στην ενίσχυση των ενεργειακών και εφοδιαστικών υποδομών, προκειμένου να διευκολυνθεί η εξαγωγή καθαρής ενέργειας προς την Ευρώπη.

Ενδεικτική της σημαντικής περιφερειακής θέσης της χώρας, όσον αφορά τους τομείς της πράσινης ενέργειας και του περιβάλλοντος, είναι η υπογραφή μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Μαρόκου, τον Οκτώβριο του 2022, της πρώτης στο είδος της «Πράσινης Εταιρικής Σχέσης» (Partenariat Vert¹²).

Σε αυτό το πλαίσιο, το Μαρόκο έχει αναδειχθεί, τα τελευταία 10 χρόνια, σε υπολογίσιμο δρώντα στον τομέα των καθαρών μορφών ενέργειας. Ήδη στο τέλος του 2025, η εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ έφτασε περίπου τα 5,5 GW (45,4% του συνόλου της εγκατεστημένης ισχύος), εκ των οποίων 2,4 GW προερχόμενα από εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας, 961 MW προερχόμενα από εγκαταστάσεις ηλιακής ενέργειας και 2,1 GW προερχόμενα από εγκαταστάσεις υδροηλεκτρικής ενέργειας. Περισσότερα από 1.700 MW νέας καθαρής ισχύος τέθηκαν σε λειτουργία το 2025, συμβάλλοντας στην αύξηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από πηγές χαμηλού άνθρακα και στη σταδιακή μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα.

Η δυναμική επέκτασης αφορά κυρίως τον ηλιακό και τον αιολικό κλάδο, εδραιώνοντας τη διαφοροποίηση του εθνικού ενεργειακού μίγματος. Εξάλλου, αναγνωρίζοντας την ενεργειακή επισφάλεια που προκύπτει από την εξωτερική εξάρτηση, το Μαρόκο επιδιώκει την αξιοποίηση του σημαντικού αιολικού και ηλιακού δυναμικού του (και προσφάτως των προοπτικών που εντοπίζονται στον τομέα του πράσινου υδρογόνου), με το βλέμμα

---

¹² https://www.eeas.europa.eu/delegations/morocco/partenariat-vert-maroc-ue_fr?s=204

στραμμένο τόσο στην τροφοδότηση της εγχώριας αγοράς, όσο και στην πραγματοποίηση εξαγωγών, καταφέροντας να συγκεντρώνει σημαντική δημόσια, αναπτυξιακή και ιδιωτική χρηματοδότηση. Υπό βασιλικές οδηγίες, η χώρα υιοθέτησε, ήδη από το 2009, μια φιλόδοξη ενεργειακή στρατηγική, βασισμένη στην ανάπτυξη των ΑΠΕ, την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και την ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης.

- **Υδρογόνο**

Περαιτέρω, ο Διεθνής Οργανισμός Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (IRENA) κατατάσσει το Μαρόκο μεταξύ των πέντε χωρών με τις πλέον ενθαρρυντικές προοπτικές παγκοσμίως, όσον αφορά την μελλοντική παραγωγή και εξαγωγή υδρογόνου. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για το Πράσινο Υδρογόνο (Strategie Nationale de l'Hydrogene Vert), η οποία υιοθετήθηκε το 2021, το Μαρόκο θα μπορούσε να καλύψει έως και το 4% της παγκόσμιας ζήτησης πράσινου υδρογόνου έως το 2030. Σε αυτό το πλαίσιο, η χώρα αναπτύσσει, συνεπώς, διμερείς συνεργασίες στον τομέα της παραγωγής και μεταφοράς πράσινου υδρογόνου με αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ισπανία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Ολλανδία και το Βέλγιο.

Τον Μάρτιο του 2024, εκδόθηκε Εγκύκλιος εφαρμογής της πολυαναμενόμενης «Προσφοράς Μαρόκου» (Offre Maroc) για την ανάπτυξη του τομέα του πράσινου υδρογόνου και των παραγώγων του (π.χ. αμμωνίας, μεθανόλης, συνθετικών καυσίμων), με στόχο τόσο την εγχώρια αγορά, όσο και τις εξαγωγές. Σχεδόν ένα έτος μετά την έκδοση της εν λόγω Εγκυκλίου, εγκρίθηκαν, τον Μάρτιο του 2025, οι 5 πρώτοι εγχώριοι και διεθνείς επενδυτές για την υλοποίηση συνολικά 6 επενδυτικών έργων, τα οποία θα επικεντρωθούν στην παραγωγή πράσινης αμμωνίας, βιομηχανικών καυσίμων και πράσινου χάλυβα, συνολικού ύψους 319 δισ. DH (περίπου 31,9 δισ. €). Στο παρόν στάδιο, βρίσκονται σε εξέλιξη διαπραγματεύσεις μεταξύ της μαροκινής Κυβέρνησης και των επενδυτών, προς εξασφάλιση συγκεκριμένων εκτάσεων για διάστημα 6 μηνών, για έναρξη τεχνικών μελετών.

Περισσότερες πληροφορίες για τον τομέα των ΑΠΕ και του πράσινου υδρογόνου στο Μαρόκο, καθώς και για τις ευκαιρίες που εντοπίζονται για τις ελληνικές επιχειρήσεις και προϊόντα, μπορούν να αναζητηθούν σε συναφή μελέτη του Γραφείου μας¹³.

- **Διασυνδέσεις**

Το Μαρόκο ενισχύει τη θέση του στα περιφερειακά και παγκόσμια ενεργειακά συστήματα μέσω μιας φιλόδοξης επέκτασης των ηλεκτρικών διασυνδέσεων, που συγκαταλέγεται στους κύριους πυλώνες της Ενεργειακής Στρατηγικής της χώρας από το 2009. Το Μαρόκο είναι, επί του παρόντος, η μόνη αφρικανική χώρα που συνδέεται απευθείας με την Ευρώπη μέσω δύο καλωδίων υψηλής τάσης που συνδέουν το δίκτυό του με την Ισπανία από το 1997. Επιπλέον των δύο υφιστάμενων διασυνδέσεων με την Ισπανία, μια τρίτη είναι εν εξελίξει, ενώ υπό αξιολόγηση τελεί διασύνδεση με την Πορτογαλία, για την περαιτέρω διασύνδεση με το ιβηρικό ηλεκτρικό σύστημα και την ενίσχυση της πρόσβασης του στις ευρωπαϊκές αγορές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Σε αφρικανική κλίμακα, μια νέα διασύνδεση με τη

---

¹³ <https://agora.mfa.gr/infocfiles-menu/infocfile/87650>

Μαυριτανία βρίσκεται υπό μελέτη για την προώθηση της περιφερειακής ενεργειακής συνεργασίας στη Δυτική Αφρική.

Εν λόγω πρωτοβουλίες, που αναδεικνύουν την αυξανόμενη φιλοδοξία του Μαρόκου να τοποθετηθεί ως ένας περιφερειακός και διηπειρωτικός κόμβος για την ανταλλαγή καθαρής ενέργειας, υποστηρίζονται και από διακυβερνητικές συνέργειες. Ο Οδικός Χάρτης για το Βιώσιμο Εμπόριο Ηλεκτρικής Ενέργειας (SET)¹⁴, μια στρατηγική πρωτοβουλία στην οποία συμμετέχουν το Μαρόκο, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Γαλλία και η Γερμανία, επιδιώκει να προωθήσει και να διευκολύνει το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών, σύμφωνα με τους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού. Η διαχείρισή του γίνεται από τη MASEN-Moroccan Agency for Sustainable Energy, τον κεντρικό βραχίονα της ενεργειακής στρατηγικής του Μαρόκου, και υποστηρίζεται από τη Γερmano-Μαροκινή Ενεργειακή Σύμπραξη-PAREMA¹⁵. Ο οδικός χάρτης εστιάζει στην ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις περιφερειακές αγορές, στη βελτίωση των διασυνοριακών εμπορικών μηχανισμών και στην αναβάθμιση της συνολικής ενεργειακής ασφάλειας.

Σε στάδιο αναστολής βρίσκεται η υποθαλάσσια ηλεκτρική διασύνδεση μεταξύ Μαρόκου και Ηνωμένου Βασιλείου «Xlinks». Τον Μάιο 2025, η βρετανική Xlinks ανακοίνωσε την προσωρινή αναστολή των διοικητικών διαδικασιών που σχετίζονται με το έργο, εν αναμονή απάντησης από τις βρετανικές αρχές σχετικά με τη συμφωνία για τον μηχανισμό τιμολόγησης, η οποία είναι ουσιώδης για την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου. Εν λόγω έργο, έχει αναλάβει η Xlinks First Limited, κοινοπραξία της TAQA (HAE) και της Octopus Energy (HB), η οποία ιδρύθηκε το 2019, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Τον Νοέμβριο του 2023 και τον Απρίλιο του 2024, η γαλλική Total Energies και η αμερικανική GE Vernova, απέκτησαν, αντιστοίχως, μειοψηφικό μερίδιο. Επιδίωξη του έργου «Xlinks» είναι η κατασκευή εγκαταστάσεων ΑΠΕ μεγάλης κλίμακας στο Μαρόκο (περιοχή Guelmim - Oued Noun), οι οποίες θα συνδυάζουν ηλιακή και αιολική ενέργεια, προς τροφοδότηση του Ηνωμένου Βασιλείου, μέσω τεσσάρων υποβρύχιων καλωδίων μήκους 4.000 χλμ., τα οποία θα διέρχονται από την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Γαλλία. Το έργο αναμένεται να παράγει 11,5 GW καθαρής ενέργειας, εκ των οποίων τα 3,6 GW θα εξάγονται στο Ηνωμένο Βασίλειο (Devon).

1.1.2 Βασικά οικονομικά μεγέθη

Εν μέσω δυσμενών διεθνών συνθηκών (γεωπολιτικές εντάσεις, ασθενής ανάπτυξη ορισμένων εκ των βασικών οικονομικών εταίρων Βασιλείου), η οικονομία του Μαρόκου κατέγραψε αξιοσημείωτη ανάπτυξη το 2025, την υψηλότερη επίδοση από το 2017, της τάξης του 4,8%, έναντι 3,8% το 2024, υποστηριζόμενη τόσο από την δυναμική των μη αγροτικών δραστηριοτήτων, όσο και την ανάκαμψη της προστιθέμενης αξίας του αγροτικού τομέα, μετά από χρόνια παρατεταμένης ξηρασίας. Η ανάπτυξη στηρίχθηκε κυρίως στην εγχώρια ζήτηση

¹⁴ <https://energypartnership.ma/energy-transition-in-morocco/sustainable-electricity-trade-set-roadmap/>

¹⁵ <https://energypartnership.ma/>

(+8,2%), η οποία τροφοδοτήθηκε από τη μεγάλη ανάκαμψη των επενδύσεων (+14,9%) και τη σταθερή αύξηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών (+4,5%). Αντίθετα, η εξωτερική ζήτηση είχε αρνητική συμβολή (-3,8%), λόγω της υπερίσχυσης της αύξησης των εισαγωγών.

Μετά από περίοδο έντονων πληθωριστικών πιέσεων, ο πληθωρισμός ακολούθησε σαφή πορεία αποκλιμάκωσης από το 2024, με τον μέσο ρυθμό να υποχωρεί στο 0,9%. Αυτή η πτωτική τάση συνεχίστηκε και το 2025, με τον πληθωρισμό να διαμορφώνεται στο +0,8% σε ετήσια μέση βάση. Η εξέλιξη αυτή αντανάκλα κυρίως τη σταθεροποίηση των τιμών των ειδών διατροφής και την άμβλυνση των πιέσεων στις τιμές λοιπών προϊόντων. Χάρη σε αυτή την αποκλιμάκωση, η Κεντρική Τράπεζα του Μαρόκου BAM (Bank Al-Maghrib) συνέχισε τον κύκλο νομισματικής χαλάρωσης που είχε ξεκινήσει τον Ιούνιο του 2024, μειώνοντας το βασικό της επιτόκιο για τρίτη φορά τον Μάρτιο του 2025 κατά 25 μονάδες βάσης, μετά από δύο μειώσεις συνολικού ύψους 50 μονάδων βάσης που πραγματοποιήθηκαν το 2024, προκειμένου να στηρίξει τη δυναμική της οικονομικής δραστηριότητας. Υπενθυμίζεται ότι η συναλλαγματική ισοτιμία Ευρώ/Ντιρχάμ (EUR/MAD) χαρακτηρίζεται από αξιοσημείωτη σταθερότητα, λόγω της σύνδεσης του ντίρχαμ με ένα καλάθι νομισμάτων (60% Ευρώ, 40% Δολάριο). Το δημόσιο χρέος μειώθηκε ως ποσοστό επί του ΑΕΠ κατά -0,5 ποσοστιαίες μονάδες, φτάνοντας στο 67,2% στο τέλος του 2025, με μερίδιο 73,8% έναντι 26,2% για το εξωτερικό και εσωτερικό χρέος, αντίστοιχα.

Το έτος 2025, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε σε 2,5% επί του ΑΕΠ (έναντι 1,2% του ΑΕΠ το 2024), ενώ το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά 15,8%, υπό την επίδραση μιας μεγαλύτερης αύξησης των εισαγωγών αγαθών (+8%) σε σχέση με εκείνη των εξαγωγών (+2,8%), περιορίζοντας έτσι το ποσοστό κάλυψης στο 57% (έναντι 59,9% το 2024). Η εξέλιξη αυτή εξηγείται, κυρίως, από την ανάκαμψη των εισαγωγών, η οποία συνδέεται με την ισχυρή δυναμική των επενδύσεων, ιδιαίτερα όσον αφορά τα μεγάλα έργα υποδομής, τους στρατηγικούς βιομηχανικούς τομείς και τα έργα που συνδέονται με τις διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις. Ειδικότερα, οι καθαρές εισροές ΑΞΕ στο Μαρόκο, το 2025, αυξήθηκαν κατακόρυφα (+80%) και διαμορφώθηκαν στα 31,2 δισ. DH (περίπου 3,1 δισ. €), ενώ οι καθαρές ροές μαροκινών ΑΞΕ στο εξωτερικό ανέκαμψαν κατά 12,3%, επιστρέφοντας στα 7,6δισ. DH (περίπου 750 εκ. €). Τα έσοδα από τον τουρισμό βελτιώθηκαν κατά 21,1%, καταγράφοντας νέο ιστορικό υψηλό της τάξης των 138,6 δισ. DH (περίπου 13δισ.€), ενώ τα εμβάσματα από Μαροκινούς του εξωτερικού ενισχύθηκαν κατά +2,6%, αγγίζοντας τα 122 δισ. DH (περίπου 12δισ. €).

Το δημοσιονομικό έλλειμμα διαμορφώθηκε στο 3,5% επί του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας βελτίωση σε σύγκριση με τα αποτελέσματα του 2024 (3,9%), χάρις στην θετική επίδοση του σκέλους των εσόδων (+14,2%), παρά την αύξηση των δημοσίων δαπανών κατά 12%.

Κατά την τελευταία πενταετία, τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας του Μαρόκου διαμορφώθηκαν ως εξής:

Πίνακας 2: Βασικά οικονομικά μεγέθη Μαρόκου, 2020-2025

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ονομαστικό ΑΕΠ (σε εκ. DH, τρέχουσες τιμές)	1.152.419	1.276.563	1.333.539	1.485.635	1.614.569	1.720.201
Μεταβολή ΑΕΠ	-7,2%	+7,9%	+1,3%	+3,4%	+3,8%	4,8%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε DH)	32.056	35.154	36.772	40.508	43.891	45.614
Ανεργία (επίσημος τομέας)	11,9%	12,3%	11,8%	13%	13,3%	13%
Πληθωρισμός	0,7%	1,4%	6,6%	6,1%	0,9%	0,8%
Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-7,1%	-5,5%	-5,4%	-4,3%	-3,8%	-3,5%
Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	72,2%	69,4%	71,4%	68,7%	67,7%	67,2%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-1,1%	-2,3%	-3,6%	-1,1%	-1,2%	-2,5%
Συναλλαγματική ισοτιμία (Euro/Dirham) ¹⁶	10,56	10,18	10,8	10,97	10,5	10,75
Βασικό επιτόκιο	1,5%	1,5%	1,5% - 2,5%	2,5% - 3% (από 06/2024 2,75%)	3%-2,5% (από 03/2025 2,25%)	2,25%
Συναλλαγματικά διαθέσιμα (σε δις. DH)	321	331	338	359	375	443

Πηγές: Haut-Commissariat au Plan, Ministère de l'Economie et des Finances

Απόδειξη των σταθερών μακροοικονομικών βάσεων της χώρας και του θετικού προσήμου των ακολουθούμενων, τα τελευταία, έτη οικονομικών πολιτικών, μεταξύ άλλων, φαίνεται να αποτελούν: (i) η απαλοιφή του Μαρόκου από την «γκρίζα» λίστα με χώρες «υψηλού κινδύνου» για ξέπλυμα κεφαλαίων και χρηματοδότηση τρομοκρατίας, του Διακυβερνητικού Οργανισμού GAFI, τον Φεβρουάριο του 2023 (ii) η για δεύτερη συνεχή φορά ένταξη της χώρας στον ιδιαίτερα ευνοϊκό προληπτικό μηχανισμό Ευέλικτης Γραμμής Πίστωσης (Flexible Credit Line - FCL) του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, για άνευ όρων δανεισμό έως του ποσού των 4,5 δις. \$, για 2 χρόνια, τον Απρίλιο του 2025, και (iii) η αναβάθμιση, τον Σεπτέμβριο 2025, της πιστοληπτικής αξιολόγησης του Μαρόκου από την S&P Global Ratings στην βαθμίδα 'BBB-' έναντι προηγούμενης 'BB+', επαναφέροντας την επενδυτική βαθμίδα που η χώρα απώλεσε το 2021, βελτιώνοντας παράλληλα την πρόβλεψη της οικονομίας από θετική σε σταθερή.

1.1.3 Εξωτερικό εμπόριο

Εμπόριο αγαθών

Πίνακας 3: Εξωτερικό εμπόριο Μαρόκου 2021-2025

(σε εκ. DH)	2021	2022	2023	2024	2025	2025/2024
Εξαγωγές αγαθών	329.405	428.612	430.209	456.342	469.074	+2,8%
Εισαγωγές αγαθών	528.571	737.441	715.752	761.272	822.224	+8%
Εμπορικό έλλειμμα	-199.166	-308.829	-285.543	-304.930	-353.149	+15,8%
Εξαγωγές υπηρεσιών	138.674	225.353	259.760	281.492	313.152	+11,2%
Εισαγωγές υπηρεσιών	77.129	109.642	128.963	141.643	155.445	+9,7%
Ισοζύγιο υπηρεσιών	+61.545	+115.711	+130.797	+139.849	+157.707	+12,8%

Πηγή: Office des Changes, Επεξεργασία Γρ.ΟΕΥ Ραμπάτ

¹⁶ Δεκέμβριος έτους

Σύμφωνα με προσωρινά συγκεντρωτικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου (Office des Changes), ο συνολικός όγκος εμπορικών συναλλαγών της χώρας, το 2025, έφτασε τα 1.292,4 δισ. DH (περίπου 129δισ. €), την στιγμή που το εμπορικό έλλειμμα διευρύνθηκε κατά 15,8% σε σχέση με το 2024, φτάνοντας τα 353 δισ. DH (περίπου 35 δισ. €), γεγονός το οποίο οφείλεται σε αύξηση των εισαγωγών μεγαλύτερη από την αύξηση των εξαγωγών.

Παρά τις καλές επιδόσεις των κύριων εξαγωγικών τομέων του Μαρόκου, ήτοι αυτοκινητοβιομηχανία, φωσφορικά άλατα, γεωργία και αεροναυπηγική, οι εισαγωγές αυξήθηκαν με πιο γρήγορο ρυθμό, δυναμική που τροφοδοτήθηκε από την επανεκκίνηση των επενδύσεων, ιδίως στα μεγάλα έργα υποδομής, στους στρατηγικούς βιομηχανικούς κλάδους και στα εργοτάξια που συνδέονται με τις διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις.

Συγκεκριμένα, οι μαροκινές εξαγωγές αγαθών, το 2025, αυξήθηκαν κατά +2,8%, από 456 δισ. DH (περίπου 45δισ. €) το 2024, σχεδόν σε 470 δισ. DH (περίπου 47 δισ. €), δυναμική η οποία υποστηρίχθηκε, κυρίως από τις εξαγωγές των φωσφορικών αλάτων (99,8 δισ. DH, +14,6% σε σχέση με το 2024) και της αεροναυπηγικής (29,1 δισ. DH, +10%). Αντίθετα, την ίδια χρονιά κατεγράφη μείωση των πωλήσεων στο εξωτερικό στους κλάδους της αυτοκινητοβιομηχανίας (154,5 δισ. DH, -2%), της κλωστοϋφαντουργίας και των δερμάτων (43,8 δισ. DH, -4,5%), του ηλεκτρονικού και ηλεκτρικού εξοπλισμού (16,7 δισ. DH, -8,8%), ενώ σταθεροποιήθηκαν οι εξαγωγές γεωργικών και αγροδιατροφικών προϊόντων (86,8 δισ. DH).

Το 2025, οι εισαγωγές αγαθών στο Μαρόκο κατέγραψαν αύξηση 8%, από 761 δισ. DH (περίπου 76δισ. €) το 2024 σε 822 δισ. DH (περίπου 82 δισ. €), η οποία αντανάκλα αύξηση των εισαγωγών σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων, εκτός από τα ενεργειακά (μείωση -5,5% σε σχέση με το 2024, λόγω της μείωσης των τιμών).

Από τα προσωρινά συγκεντρωτικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου για τις μαροκινές εξαγωγές, το 2025, συγκατατούνται τα ακόλουθα:

- Οι εξαγωγές του Ομίλου φωσφάτων OCP ενισχύθηκαν κατά 12,7 δισ. DH σε σχέση με το 2024 (+14,6%), φτάνοντας τα 99,8 δισ. DH, υποστηριζόμενες από την αύξηση των πωλήσεων ακατέργαστου φωσφόρου (+17%), φυσικών και χημικών λιπασμάτων (+14,1%) και φωσφορικού οξέος (+15,3%). Σε όρους όγκου, οι εξαγωγές αυτές σημείωσαν άνοδο +1,6% για τον ακατέργαστο φωσφόρο και το φωσφορικό οξύ, ενώ μειώθηκαν οριακά (-0,6%) όσον αφορά τα λιπάσματα.
- Εκτός των φωσφάτων και παραγώγων, οι εξαγωγές κατέγραψαν οριακή αύξηση κατά 11 εκ. DH, παραμένοντας στο επίπεδο των 369,3 δισ. DH.
- Ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας παρουσίασε κάμψη εξαγωγών κατά +3,1 δισ. DH (-2,2% έναντι προηγούμενου έτος), στο επίπεδο των 154,5 δισ. DH. Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται σε κάμψη του κλάδου παραγωγής (-13,6%), λόγω της συρρίκνωσης της ζήτησης στην ευρωπαϊκή αγορά και του αυξημένου διεθνούς ανταγωνισμού, ιδίως από τους Ασιάτες κατασκευαστές, παρά την αύξηση των πωλήσεων στις καλωδιώσεις (+7,7%) και στα εσωτερικά οχημάτων και καθισμάτων (+6,7%).
- Αντίθετα, οι εξαγωγές του τομέα της αεροναυπηγικής αυξήθηκαν κατά 2,6 δισ. DH (+10% σε σχέση με το 2024), σε 29,1 δισ. DH, κυρίως χάρη στην άνοδο των πωλήσεων

στον κλάδο της συναρμολόγησης (+11%) και των συστημάτων ηλεκτρικών καλωδιώσεων (+8,3%).

- Οι εξαγωγές του γεωργικού και αγροδιατροφικού τομέα σταθεροποιήθηκαν σε 86,8 δισ. DH, με οριακή μείωση κατά 130 εκ. DH (-0,1%), αντικατοπτρίζοντας κάμψη στους τομείς της αλίευσης και της υδατοκαλλιέργειας (-8,9%) και της βιομηχανίας τροφίμων (-3,4%), παράλληλα με αύξηση στον τομέα της γεωργίας (+3,6%).
- Οι εξαγωγές του τομέα των ηλεκτρονικών συρρικνώθηκαν κατά 1,6δισ DH (-8,8%), σε 16,7 δισ. DH, κυρίως λόγω μείωσης των πωλήσεων ηλεκτρονικών εξαρτημάτων (-39,1%), ιδιαίτερα στην Ευρώπη μετά την επιβράδυνση των κλάδων της αυτοκινητοβιομηχανίας και των ηλεκτρικών οικιακών συσκευών, η οποία ωστόσο εξισορροπήθηκε εν μέρει από την αύξηση των πωλήσεων συρμάτων και καλωδίων (+18,7%).
- Ο τομέας της κλωστοϋφαντουργίας και των δερμάτων σημείωσε ελαφρά υποχώρηση στις εξαγωγές του, κατά 2,1 εκ. DH (-4,5% σε σχέση με το 2024), σε 43,8 δισ. DH, κυρίως λόγω της υποχώρησης των πωλήσεων στα είδη καλτσοποιίας και πλεκτών (-7,4%), στα δερμάτινα είδη (-7,2%) και στα έτοιμα ενδύματα (-3,9%).

Αναλυτικά, τα προϊόντα που συνέθεσαν το 80% των μαροκινών εξαγωγών για το 2025, βάσει 2ψήφιου κεφαλαίου Συνδυασμένης Ονοματολογίας, καταγράφονται ως εξής:

Πίνακας 4: Εξαγωγές αγαθών Μαρόκου, ανά κεφάλαιο Συνδυασμένη Ονοματολογίας, κατά φθίνουσα αξία, 80% του συνόλου

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2024		2025		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκ. DH)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκ. DH)	% στο σύνολο	%
85 ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΑΥΤΩΝ	81.588	17,9	85.154	18,1	4,4
87 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	85.935	18,8	78.105	16,6	-9,1
31 ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	63.231	13,9	72.298	15,4	14,3
62 ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	29.615	6,5	28.516	6,1	-3,7
08 ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	20.674	4,5	22.965	4,9	11,1
07 ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	19.901	4,4	19.833	4,2	-0,3
28 ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ. ΕΝΩΣΕΙΣ ΑΝΟΡΓΑΝΕΣ Ή ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ, ΤΩΝ ΡΑΔΙΟΕΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΤΩΝ ΣΠΑΝΙΩΝ ΓΑΙΩΝ Ή ΤΩΝ ΙΣΟΤΟΠΩΝ	15.526	3,4	17.966	3,8	15,7
88 ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΪΑ	16.193	3,5	17.875	3,8	10,4
03 ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	16.931	3,7	16.323	3,5	-3,6

25 ΑΛΑΤΙ, ΘΕΙΟ, ΓΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ, ΓΥΨΟΣ, ΑΣΒΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ	11.234	2,5	12.669	2,7	12,8
61 ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	9.124	2,0	8.467	1,8	-7,2

Πηγή: Office des Changes (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Από τα προσωρινά συγκεντρωτικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου για τις μαροκινές εισαγωγές, το 2025, συγκρατούνται τα ακόλουθα:

- Οι εισαγωγές ενεργειακών και διατροφικών προϊόντων συνεισφέρουν κατά 57% στο εμπορικό έλλειμμα (έναντι 67% το προηγούμενο έτος).
- Οι εισαγωγές ενέργειας μειώθηκαν κατά 6,3 δισ. DH (-5,5% σε σχέση με το 2024), επανερχόμενες σε 107,6 δισ. DH, δηλαδή στο 13% του συνόλου των εισαγωγών, έναντι 15% και 17%, τα δύο προηγούμενα έτη. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη μείωση της αξίας των εισαγωγών σε προϊόντα πετρελαίου (-9,7%), λόγω της πτώσης των τιμών κατά -14,5%, παρά την αύξηση των εισαγόμενων ποσοτήτων κατά +5,6%.
- Το κόστος των εισαγωγών τροφίμων αυξήθηκε κατά 3 δισ. DH (+ 3,3% σε σχέση με το 2024), σε 94,6 δισ. DH, εξαιτίας της αύξησης των εισαγωγών ζώντων ζώων (+25,1%) και καλαμποκιού (+18,5%).
- Πέραν των ενεργειακών και διατροφικών προϊόντων, οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 64,1 δισ. DH (+11,5%), φτάνοντας τα 620 δισ. DH, αντανakλώντας την δυναμική των επενδύσεων. Έτσι, οι αγορές εξοπλιστικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 18,9 δισ. DH (+10,5% σε σχέση με το 2024), αγγίζοντας τα 200 δισ. DH, κυρίως χάρη στην αύξηση των αγορών επαγγελματικών οχημάτων (+66,3%), αεροσκαφών και άλλων εναέριων ή διαστημικών οχημάτων (+60,8%), καθώς και μερών αεροσκαφών και άλλων εναέριων οχημάτων (+19%).
- Οι εισαγωγές πρώτων υλών αυξήθηκαν κατά 10,5 δισ. DH (+31,5% σε σχέση με το 2024), σε 43,7 δισ. DH, αντανakλώντας κυρίως αύξηση των αγορών ακατέργαστου και μη ραφινρισμένου θείου (+65,6%), scrap, απορριμμάτων και άλλων μεταλλευμάτων (+27,9%), καθώς και ακατέργαστου ή ραφινρισμένου σογιέλαιου (+23,6%).
- Οι εισαγωγές καταναλωτικών αγαθών αυξήθηκαν κατά 26 δισ. DH (+14,6% σε σχέση με το 2024), εξέλιξη που συνδέεται με την αύξηση των αγορών επιβατικών αυτοκινήτων (+37,7%), συσκευών λήψης ραδιοφώνου και τηλεόρασης (+27,2%), καθώς και φαρμάκων (+16,5%).
- Οι εισαγωγές ημιτελών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 7,9 δισ. DH (+4,8% σε σχέση με το 2024), ανερχόμενες σε 172 δισ. DH, κυρίως λόγω της αύξησης των αγορών ράβδων και καλωδίων χαλκού (+13,7%), χημικών προϊόντων (+9,6%), καθώς και πλαστικών υλών (+5,2%).

Αναλυτικά, τα προϊόντα που συνέθεσαν το 80% των μαροκινών εισαγωγών για το 2025, κατά φθίνουσα αξία, βάσει 2ψήφιου κεφαλαίου Συνδυασμένης Ονοματολογίας, καταγράφονται ως εξής:

Πίνακας 5: Εισαγωγές αγαθών Μαρόκου, ανά κεφάλαιο Συνδυασμένη Ονοματολογίας, κατά φθίνουσα αξία, 80% του συνόλου

	2024		2025		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκ. ΔΗ)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκ. ΔΗ)	% στο σύνολο	
2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας					
27 ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΚΕΡΙΑ ΟΡΥΚΤΑ	113.844	15,0	107.546	13,1	-5,5
87 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	75.200	9,9	92.059	11,2	22,4
84 ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ. ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ Ή ΣΥΣΚΕΥΩΝ	74.710	9,8	81.073	9,9	8,5
85 ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΑΥΤΩΝ	74.891	9,8	78.341	9,5	4,6
39 ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΛΕΣ	33.260	4,4	34.925	4,2	5,0
10 ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	27.783	3,6	27.289	3,3	-1,8
88 ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΪΑ	18.267	2,4	23.313	2,8	27,6
72 ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	20.524	2,7	21.190	2,6	3,2
96 ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	15.924	2,1	18.696	2,3	17,4
73 ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	15.497	2,0	18.433	2,2	18,9
25 ΑΛΑΤΙ. ΘΕΙΟ. ΓΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ. ΓΥΨΟΣ, ΑΣΒΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ	10.038	1,3	16.274	2,0	62,1
28 ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ. ΕΝΩΣΕΙΣ ΑΝΟΡΓΑΝΕΣ Ή ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ, ΤΩΝ ΡΑΔΙΟΕΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΤΩΝ ΣΠΑΝΙΩΝ ΓΑΙΩΝ Ή ΤΩΝ ΙΣΟΤΟΠΩΝ	14.138	1,9	13.635	1,7	-3,6
74 ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	11.373	1,5	13.023	1,6	14,5
90 ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ Ή ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ. ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ. ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ Ή ΣΥΣΚΕΥΩΝ	11.610	1,5	12.781	1,6	10,1
30 ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	10.655	1,4	12.456	1,5	16,9
76 ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	10.925	1,4	12.118	1,5	10,9
15 ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΛΙΠΗ ΒΡΩΣΙΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ. ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ Ή ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	8.860	1,2	10.989	1,3	24,0
55 ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΜΗ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	10.986	1,4	10.571	1,3	-3,8
48 ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΥΤΤΑΡΙΝΗ, ΧΑΡΤΙ Ή ΧΑΡΤΟΝΙ	9.742	1,3	10.528	1,3	8,1

40 ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	8.865	1,2	10.522	1,3	18,7
94 ΕΠΙΠΛΑ, ΕΠΙΠΛΑ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΑ. ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ Ή ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ. ΛΑΜΠΕΣ	7.861	1,0	9.332	1,1	18,7
17 ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	10.642	1,4	8.770	1,1	-17,6
60 ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	8.531	1,1	8.674	1,1	1,7
44 ΞΥΛΕΙΑ, ΞΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΞΥΛΟ	7.492	1,0	8.601	1,0	14,8

Πηγή: Office des Changes (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Κυριότεροι εμπορικοί εταίροι του Μαρόκου είναι η ΕΕ (και ειδικώς οι γειτονικές του ευρωπαϊκές χώρες, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, καθώς και Γερμανία), η Κίνα, οι ΗΠΑ, η Τουρκία, η Ινδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Βραζιλία.

Από το τέλος της πανδημίας Covid-19, το εμπόριο μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου παρουσιάζει ισχυρή ανάπτυξη¹⁷. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος του Μαρόκου με 62,2 δισ. € σε εμπορικές συναλλαγές το 2025, που συνιστά το 1/3 του συνολικού όγκου εμπορίου της χώρας. Ειδικότερα, 33,2% των μαροκινών εξαγωγών κατευθύνονται στην ΕΕ (25,5 δισ. €), ενώ 34% των μαροκινών εισαγωγών προέρχεται από την ΕΕ (36,7 δισ. €). Αντίστοιχα, το Μαρόκο είναι ο 17ος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας το 1,2% του συνολικού όγκου εμπορίου αγαθών της ΕΕ με τον κόσμο. Το Μαρόκο είναι επίσης ο σημαντικότερος εταίρος της ΕΕ στη Νότια Μεσόγειο.

Οι μαροκινές εισαγωγές από την ΕΕ αποτελούνται κυρίως από τις κατηγορίες: Μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών (14,9 δισ. €, 40,5%), ορυκτά (4,8 δισ. €, 13%), καθώς και τρόφιμα και πρώτες ύλες (4,3 δισ. €, 13%). Αντίστοιχα, οι μαροκινές εξαγωγές στην ΕΕ αφορούν κυρίως: Μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών (12,9 δισ. €, 50,6%), γεωργικά προϊόντα (3,7 δισ. €, 14,6%), και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα (2,9 δισ. €, 11,4%).

Οι πελάτες των μαροκινών εξαγωγών είναι εν πολλοίς σταθεροί, με βασικότερους την Ισπανία και την Γαλλία, όπου κατευθύνεται πάνω από το 40% του συνόλου των μαροκινών εξαγωγών. Ακολουθούν με μεγάλη διαφορά οι Γερμανία (5,3%), η Ινδία (5,1%), το Ηνωμένο Βασίλειο (4,2%) και η Ιταλία (4,1%). Η Ελλάδα κατέλαβε την 35^η θέση μεταξύ των σημαντικότερων προορισμών των μαροκινών εξαγωγών (42η θέση το 2024, 37^η το 2023, 40^η το 2022 και 47^η το 2021).

Πίνακας 6: Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Μαρόκου-θέση της Ελλάδας (2025)

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εξαγωγών (σε εκ. ΔΗ)	% στο σύνολο 2025	% στο σύνολο 2024	Μεταβολή% 2025/2024
1	Ισπανία	101.098	21,5	22,1	0,4
2	Γαλλία	88.727	18,9	19,1	1,7
3	Γερμανία	24.978	5,3	5,1	6,5
4	Ινδία	24.087	5,1	3,2	65,0

¹⁷ https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/morocco_en

5	Ην.Βασίλειο	19.835	4,2	4,5	-3,8
6	Ιταλία	19.047	4,1	5,2	-19,7
7	ΗΠΑ	15.124	3,2	3,0	9,7
8	Βραζιλία	12.296	2,6	2,9	-6,7
9	Τουρκία	11.003	2,3	2,6	-5,5
10	Ολλανδία	10.056	2,1	2,2	2,4
42	Ελλάδα	1.828	0,4	0,3	41,2

Πηγές: Office des Changes (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2025, οι σημαντικότεροι προμηθευτές του Μαρόκου είναι η Κίνα (13,9%) και η Ισπανία (13,6%), ενώ ακολουθούν οι ΗΠΑ (9,3%) και η Γαλλία (9%), και έπονται η Τουρκία (5,5%) και η Γερμανία (5,3%). Η Κίνα για πρώτη φορά καταλαμβάνει την πρώτη θέση ανάμεσα στους προμηθευτές του Μαρόκου. Η Ελλάδα, το 2025, με μερίδιο αγοράς 0,3%, κατέλαβε την 39^η θέση μεταξύ των σημαντικότερων προμηθευτών του Μαρόκου (38^η το 2024, 25^η το 2023, 28^η το 2022 και 38^η το 2021).

Πίνακας 7: Σημαντικότεροι προμηθευτές Μαρόκου-θέση της Ελλάδας (2025)

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εισαγωγών (σε εκ. ΔΗ)	% στο σύνολο 2025	% στο σύνολο 2024	Μεταβολή% 2025/2024
1	Κίνα	114.057	13,9	11,9	26,4
2	Ισπανία	111.737	13,6	15,6	-6,0
3	ΗΠΑ	76.099	9,3	9,3	7,5
4	Γαλλία	74.157	9,0	9,4	3,9
5	Τουρκία	45.488	5,5	5,2	15,9
6	Γερμανία	43.933	5,3	5,2	10,3
7	Ιταλία	35.825	4,4	4,5	3,6
8	Σαουδική Αραβία	26.536	3,2	3,3	6,9
9	Πορτογαλία	18.676	2,3	2,6	-5,7
10	Ινδία	17.180	2,1	2,1	9,2
39	Ελλάδα	2.776	0,3	0,4	-3,3

Πηγή: Office des Changes (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Πολιτική Υποκατάστασης των Εισαγωγών

Προς ενίσχυση της βιομηχανικής βάσης της χώρας και περιορισμό του διαχρονικού ελλείμματος των εξωτερικών συναλλαγών, το Μαρόκο προωθεί αναπτυξιακή Πολιτική Υποκατάστασης των Εισαγωγών, με την οποία επιδιώκεται η υποκατάσταση κατά το δυνατόν περισσότερων εισαγόμενων προϊόντων με εγχωρίως παραγόμενα, βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η χώρα (πλουτοπαραγωγικές πηγές, τεχνογνωσία, κόστος ανθρώπινου δυναμικού).

Εν λόγω πολιτική, σε συνδυασμό με αυτή του «Made in Morocco», εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, μέσω της έγκρισης πληθώρας επενδυτικών προγραμμάτων από την σχετική Τράπεζα Επενδυτικών Προτάσεων και αναπτύσσεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου, στο πλαίσιο υλοποίησης της γενικότερης βιομηχανικής πολιτικής. Οι κλάδοι των φαρμακευτικών προϊόντων, καθώς και των αγρο-διατροφικών και βιομηχανικών προϊόντων, αποτελούν βασικούς τομείς προτεραιότητας της ανωτέρω πολιτικής.

Από την μία πλευρά, η εν λόγω πολιτική σχετίζεται με πολλαπλασιασμό, τα τελευταία χρόνια, των μη δασμολογικών απαιτήσεων και προδιαγραφών εισαγωγής στην χώρα ξένων προϊόντων, στο πλαίσιο προστασίας και ενίσχυσης της εγχώριας παραγωγής. Από την άλλη, η συγκεκριμένη πολιτική επιφυλάσσει ευκαιρίες για αλλοδαπές εταιρείες, οι οποίες ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην χώρα (σε συνεργασία ενδεχομένως με εγχώριες), προς επέκταση των δραστηριοτήτων τους, με εφελτήριο το Μαρόκο, και σε τρίτες ενδο-αφρικανικές αγορές.

Εμπόριο υπηρεσιών

Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου, το ισοζύγιο υπηρεσιών κατέγραψε πλεόνασμα 157,7 δισ. DH στο τέλος του 2025, παρουσιάζοντας αύξηση +12,8% σε σύγκριση με το 2024. Η επίδοση αυτή οφείλεται σε μεγαλύτερη δυναμική των εισπράξεων (+31,7 δισ. DH ή +11,2%), έναντι αυτής των πληρωμών στο εξωτερικό (+13,8 δισ. DH ή +9,7%).

Πίνακας 8: Ισοζύγιο Υπηρεσιών Μαρόκου, 2023-2025

(σε εκ. DH)	2023	2024	2025	μεταβολή% 2025/2024
Πληρωμές	128.963	141.643	155.445	9,7
Εισπράξεις	259.760	281.492	313.152	11,2
Ισοζύγιο	130.797	139.849	157.707	12,8

Πηγή: Office des Changes

Οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες, οι οποίες αποτελούν την κύρια συνιστώσα του ισοζυγίου υπηρεσιών, παρουσίασαν πλεόνασμα 105,1 δισ. DH, αυξημένο κατά +23,5% σε σχέση με το 2024. Εν λόγω εντυπωσιακή επίδοση οφείλεται κυρίως στην αύξηση των τουριστικών εσόδων κατά 21,1%, καταγράφοντας νέο ρεκόρ της τάξης των 138,6 δισ. DH.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου, έτους 2024, κύριες χώρες προέλευσης των ταξιδιωτικών εισπράξεων του Μαρόκου είναι, κατά φθίνουσα σειρά, η Γαλλία (32%), η Ισπανία (15%), η Ιταλία (7%), το Ηνωμένο Βασίλειο (7%), η Γερμανία (5%), το Βέλγιο (5%), οι ΗΠΑ (5%), η Ολλανδία (5%), η Σαουδική Αραβία, και ο Καναδάς.

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, των ταξιδιωτικών εισπράξεων έπονται οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και οι μεταφορικές.

Πίνακας 9: Εισπράξεις Μαρόκου, έτη 2024 – 2025

	2024		2025		Μεταβολή% 2025/2024
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση BPM6	Αξία σε εκ. DH	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. DH	% στο σύνολο	
Ταξιδιωτικές	114.475	40,7	138.583	44,3	21,1
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	54.776	19,5	58.601	18,7	7,0
Μεταφορές	44.173	15,7	46.625	14,9	5,6

Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	26.293	9,3	26.196	8,4	-0,4
Υπηρεσίες μεταποίησης αγαθών τα οποία ανήκουν σε άλλους	21.976	7,8	21.534	6,9	-2,0
Υπηρεσίες Δημοσίου	5.737	2,0	6.797	2,2	18,5
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	4.362	1,5	5.643	1,8	29,4
Κατασκευαστικές	4.588	1,6	4.866	1,6	6,1
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές, κλπ.	2.290	0,8	1.834	0,6	-19,9
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	1.305	0,5	1.520	0,5	16,5
Χρηματοοικονομικές	1.425	0,5	823	0,3	-42,2
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	92	0,0	130	0,0	41,3
ΣΥΝΟΛΟ	281.492	100	313.152	100	11,2

Πηγή: Office des Changes (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, 40% των πληρωμών του Μαρόκου, το 2025, αφορούσαν μεταφορικές υπηρεσίες (62,1 δισ. DH, αύξηση +6,8% σε σχέση με 2024), με τις ταξιδιωτικές πληρωμές να ακολουθούν με μεγάλη διαφορά (33,2 δισ. DH, αύξηση +13,2% σε σχέση με το 2024).

Πίνακας 10: Πληρωμές Μαρόκου, έτη 2024 – 2025

	2024		2025		Μεταβολή% 2025/2024
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση BPM6	Αξία σε εκ. DH	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. DH	% στο σύνολο	
Μεταφορές	58.143	41,0	62.110	40,0	6,8
Ταξιδιωτικές	29.368	20,7	33.231	21,4	13,2
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	18.095	12,8	19.967	12,8	10,3
Υπηρεσίες Δημοσίου	15.606	11,0	14.948	9,6	-4,2
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	9.032	6,4	9.337	6,0	3,4
Κατασκευαστικές	3.849	2,7	5.593	3,6	45,3
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	2.160	1,5	2.849	1,8	31,9
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	1.993	1,4	2.375	1,5	19,2
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	1.583	1,1	2.501	1,6	58,0
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές, κλπ.	960	0,7	1.267	0,8	32,0
Χρηματοοικονομικές	830	0,6	1.240	0,8	49,4
Υπηρεσίες μεταποίησης αγαθών τα οποία ανήκουν σε άλλους	24	0,0	27	0,0	12,5
Total	141.643		155.445	100,0	9,7

Πηγή: Office des Changes (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Το 2025, τα εμβάσματα από Μαροκινούς που διαμένουν στο εξωτερικό συνέχισαν για έβδομο συναπτό έτος την ανοδική τους πορεία, φθάνοντας τα 122 δισ. DH, καταγράφοντας αύξηση +2,6% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Εν λόγω εμβάσματα προέρχονται (στοιχεία 2024), κυρίως, από την Γαλλία (30%), την Ισπανία (13%), τη Σαουδική Αραβία (10%) και την Ιταλία (9%). Σύμφωνα δε με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, το Μαρόκο διατηρεί την 3^η θέση στην Αφρική μεταξύ των χωρών που λαμβάνουν τα περισσότερα εμβάσματα, πίσω από την Αίγυπτο (22,7 δισ. \$) και τη Νιγηρία (19,8 δισ. \$).

Πίνακας 11: Εισπράξεις από εμβάσματα Μαροκινών, 2019-2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Αξία εμβασμάτων σε εκ. DH	65.016	68.140	95.480	110.761	115.260	118.967	122.000

Πηγή: Office des Changes

1.1.4 Επενδύσεις

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου (τέλος 2023), το απόθεμα ΑΞΕ στο Μαρόκο ανήλθε σε 580δισ. DH, ενώ το απόθεμα μαροκινών ΑΞΕ στο εξωτερικό σε 110 δισ. DH.

Το 2025, οι καθαρές επενδυτικές εισροές στο Μαρόκο κατέγραψαν εντυπωσιακή αύξηση 80%, διατηρώντας την δυναμική των τελευταίων ετών, προερχόμενες κυρίως από την Γαλλία τα ΗΑΕ, Ολλανδία, κλπ, κατευθυνόμενες κυρίως στους τομείς real estate, βιομηχανίας και εμπορίου. Την ίδια χρονιά, οι καθαρές εκροές μαροκινών ΑΞΕ στο εξωτερικό ανέκαμψαν κατά 12%.

Πίνακας 12: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις από και προς το Μαρόκο

σε εκ. DH	2022	2023	2024	2025
ΑΞΕ (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς)	554.051	589.031	N/A	N/A
Καθαρές Εισροές ΑΞΕ στο Μαρόκο	22.964	10.684	17.380	31.212
Ακαθάριστες Εισροές ΑΞΕ στο Μαρόκο	40.297	39.745	46.812	60.556
Άμεσες επενδύσεις του Μαρόκου στο εξωτερικό (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς)	74.076	110.334	N/A	N/A
Καθαρές εκροές μαροκινών ΑΞΕ στο εξωτερικό	6.512	12.439	6.767	7.600
Ακαθάριστες εκροές μαροκινών ΑΞΕ στο εξωτερικό	20.454	31.384	26.914	21.984

Πηγή: Office des Changes

Οι κυριότεροι επενδυτές στο Μαρόκο (απόθεμα 2023) είναι η Γαλλία (27%), τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (17%), η Ισπανία (9%), Ην.Βασίλειο, Ιταλία. Ελβετία, Γερμανία, οι ΗΠΑ και η Ελβετία, ενώ οι μαροκινές επενδύσεις κατευθύνονται, κυρίως, στην Γαλλία, την Ακτή Ελεφαντοστού, το Λουξεμβούργο, τα ΗΑΕ, τον Μαυρίκιο, Τυνησία, Καμερούν, κλπ.

Πίνακας 13: Απόθεμα ΑΞΕ στο Μαρόκο, 2022-2023, ανά χώρα προέλευσης (σε εκ. DH)

ΧΩΡΑ	2022	2023
Γαλλία	160.941	160.507
ΗΑΕ	96.469	101.017
Ισπανία	48.951	50.930
Ηνωμένο Βασίλειο	35.013	36.320
Ιταλία	8.985	26.625
Ελβετία	19.880	24.430
Γερμανία	20.890	20.715
ΗΠΑ	16.093	17.102
Ολλανδία	17.877	15.171
Κουβέιτ	14.472	15.104

Πηγή: Office des Changes

Βασικοί τομείς στους οποίους κατευθύνονται οι ξένες επενδύσεις στο Μαρόκο είναι η βιομηχανία, τα ακίνητα, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι τηλεπικοινωνίες, ενέργεια/εξορύξεις, εμπόριο, μεταφορές, εστίαση, κατασκευές, κλπ. Οι μαροκινές επενδύσεις στο εξωτερικό κατευθύνονται, κυρίως, στους τομείς των τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, της βιομηχανίας, των ακινήτων, των εξορύξεων, και των τηλεπικοινωνιών.

Πίνακας 14: Απόθεμα ΑΞΕ στο Μαρόκο, 2022-2023, ανά τομέα δραστηριότητας (σε εκ. DH)

Τομείς	2022	2023
Μεταποιητικές βιομηχανίες	194.292	196.903
Κτηματομεσιτικές δραστηριότητες	101.468	115.202
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	60.088	68.054
Πληροφορική και Επικοινωνίες	53.971	56.388
Ενέργεια και εξορύξεις	50.006	50.434
Εμπόριο	39.572	40.354
Μεταφορές	17.831	16.633
Ξενοδοχεία/εστίαση	11.962	15.494
Κατασκευές	6.194	7.183
Διαχείριση υδάτων και αποβλήτων	6.390	6.242
Λοιπά	12.278	16.147

Πηγή: Office des Changes

1.2 Οικονομικές προβλέψεις 2026

Οι προοπτικές της μαροκινής οικονομίας είναι θετικές, έστω και εν μέσω παγκόσμιων γεωπολιτικών κρίσεων, όπως επιβεβαιώνεται από εκθέσεις Διεθνών Οργανισμών (ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα), οποίοι παράλληλα εφιστούν προσοχή στην ανάγκη για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις. Το Μαρόκο καταγράφει ρεκόρ ανάπτυξης των τελευταίων ετών, αλλά παραμένουν δομικές παθογένειες που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν. Απαιτείται ευρεία εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, με βασικές προτεραιότητες τον περιορισμό της παραοικονομίας και την καταπολέμηση της διαφθοράς (ειδικά στις δημόσιες συμβάσεις για μεγάλα έργα υποδομών που αποτελούν και αναπτυξιακό μοχλό), την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου, την αύξηση της παραγωγικότητας, καθώς και την βιώσιμη ενεργειακή μετάβαση.

Μακροοικονομική κατάσταση: Προβλέπεται ανάπτυξη κατά 5% το 2026 (έναντι 4,9% το 2025), η υψηλότερη των τελευταίων ετών, ωθούμενη από την αγροτική ανάκαμψη κατά 15% μετά από χρόνια ξηρασίας, καθώς και τις δημόσιες επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομής. Η ιδιωτική κατανάλωση παραμένει ισχυρή, υποστηριζόμενη από τη συγκράτηση του πληθωρισμού, τη βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και τα πολλαπλασιαστικά οφέλη από τα μεγάλα έργα. Παράλληλα, άνοδο καταγράφουν, στις αρχές του 2026, οι εξαγωγές και τα τουριστικά έσοδα.

Δημοσιονομική και Νομισματική Σταθερότητα. Το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε από 3,9% του ΑΕΠ το 2024 σε 3,5% το 2025, και αναμένεται να φτάσει το 3% το 2026-2027, κυρίως χάρις στην αύξηση των φορολογικών εσόδων. Στα πλεονεκτήματα συγκαταλέγεται και η σταθερή νομισματική πολιτική, με την Κεντρική Τράπεζα (Bank Al-Maghrib) να διατηρεί το βασικό της επιτόκιο στο 2,25% από τον Μάρτιο του 2025, ενώ δεν προβλέπεται νέα μείωση το 2026-2027, δεδομένης της αναμενόμενης προσωρινής ανάκαμψης του πληθωρισμού.

Προκλήσεις: Επισημαίνεται η ενεργειακή εξάρτηση από τις εισαγωγές της τάξης του 90%, η ανεργία των νέων 37,2% και γυναικών 20,5%, η παραοικονομία και διαφθορά. Εν μέσω γεωπολιτικών συγκρούσεων και ενεργειακών ανακατατάξεων, οι συνέπειες της ενεργειακής εξάρτησης του Μαρόκου είναι ήδη ορατές. Ο πληθωρισμός, ο οποίος είχε μειωθεί σε 0,7% το 2025, μετά από μια κατακόρυφη πτώση των τιμών των τροφίμων (χάρη στην θεαματική ανάκαμψη της αγροτικής παραγωγής), αναμένεται να επανέλθει στο 3,2% το 2026, αντικατοπτρίζοντας την αύξηση των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων. Στο ίδιο πλαίσιο, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, που ξεπερνούσε ήδη το 2,2% του ΑΕΠ το 2025, αναμένεται να διευρυνθεί στο 3,1% το 2026 και στο 3,3% το 2027, λόγω της αύξησης του κόστους των εισαγωγών.

Στο σκέλος των προκλήσεων, συγκρατείται η επισήμανση ειδικά για τον κλάδο των φωσφορικών αλάτων, ο οποίος συνεισφέρει κατά 21% στις εξαγωγές, δεδομένου ότι το Μαρόκο είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός παγκοσμίως. Αν και εν λόγω κλάδος επωφελείται από την ανάσχεση εξαγωγών λιπασμάτων από τον Περσικό Κόλπο και την ανακατεύθυνση της ζήτησης προς το Μαρόκο, από την άλλη πλήττεται διότι η εγχώρια παραγωγή φωσφορικών λιπασμάτων παράλληλα εξαρτάται, για τις βασικές εισροές της, από τις εισαγωγές αμμωνίας και θείου από τις οικονομίες του Κόλπου.

Επισημαίνεται, επίσης, η υψηλή εμπορική εξάρτηση του Μαρόκου από την ΕΕ, δεδομένου ότι η τελευταία απορροφά το 60% των μαροκινών εξαγωγών αγαθών, γεγονός που εκθέτει την αναπτυξιακή του πορεία στις εξελίξεις της ευρωπαϊκής οικονομίας. Αντίθετα, περιορισμένη είναι η εξάρτηση από τις ΗΠΑ (όπου κατευθύνεται μόλις 3% των μαροκινών εξαγωγών αγαθών), γεγονός που περιορίζει τις συνέπειες από την αμερικανική δασμολογική πολιτική, έστω και αν υφίστανται έμμεσες επιπτώσεις μέσω της ΕΕ.

Προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις: Για την αντιμετώπιση της υψηλής εξάρτησης από εισαγωγές ενέργειας και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της μαροκινής οικονομίας σε εξωτερικές διακυμάνσεις, διεθνείς οργανισμοί συνιστούν τη μείωση του μεριδίου των ορυκτών καυσίμων στο ενεργειακό μείγμα, την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας, ιδίως μέσω αυστηρότερων κανονιστικών προτύπων στα κτίρια, τα οχήματα και τον βιομηχανικό εξοπλισμό, καθώς και . μεταρρυθμίσεις στον τομέα της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και της διαχείρισης υδάτων, προκειμένου αντιμετωπίζονται ακραία καιρικά φαινόμενα. Ως προς την αγορά εργασίας, απαιτούνται διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, προς την κατεύθυνση της διευκόλυνσης της ένταξης των γυναικών και των νέων στην αγορά εργασίας, εισαγωγής μεγαλύτερης ευελιξίας στις συμβάσεις εργασίας, καθώς και παροχή κινήτρων για νόμιμη απασχόληση.

Πίνακας 15: Προβλέψεις μακροοικονομικών δεικτών Μαρόκου 2026-2031

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ρυθμός ανάπτυξης πραγματικού ΑΕΠ	4,9	4,4	4,5	4,5	4,4	4,1	4
Πληθωρισμός	0,8	1,6	1,6	2,0	2,0	2,0	2,0
Ποσοστό ανεργίας	13,0	12,3	11,4	11,0	11,0	11,0	11,0
Έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	2,1	3,3	3,0	3,2	3,4	3,1	3,3
Δημοσιονομικό έλλειμμα (% ΑΕΠ)	3,5	3,4	3,3	3,3	3,2	3,1	3
Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	67,1	65,9	64,8	63,7	62,5	61,5	60,5

Πηγή: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ετήσια έκθεση του άρθρου IV για το Μαρόκο, Μάρτιος 2026)

1.3 Οικονομικές σχέσεις Μαρόκου

Η προώθηση της συνεργασίας με τους κυριότερους διεθνείς εταίρους της χώρας αποτελεί έναν εκ των πέντε πυλώνων του Νέου Αναπτυξιακού Μοντέλου του Μαρόκου, το οποίο, όπως αναφέρθηκε, έχει θέσει τους αναπτυξιακούς στόχους της χώρας με ορίζοντα το 2035. Σε αυτό το πλαίσιο, τονίζεται η σημασία εδραίωσης συνεργασιών σε διάφορα επίπεδα, όπως το εγγύτερο περιφερειακό (χώρες Μαγκρέμπ), το ευρύτερο της Αφρικανικής Ηπείρου, καθώς και το ευρω-μεσογειακό. Βαρύτητα, επίσης, δίδεται στις προώθηση των οικονομικών σχέσεων της χώρας με αυτές του Κόλπου, καθώς και με τις ισχυρές αναδυόμενες οικονομίες, όπως της Κίνας και της Ινδίας. Περαιτέρω, θεωρείται εξαιρετικής σημασίας η εμβάθυνση των οικονομικών σχέσεων με τις ΗΠΑ, διά της πλήρους αξιοποίησης της υφιστάμενης Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών. Αξίζει να σημειωθεί, ότι το Μαρόκο είναι η μοναδική χώρα της Αφρικής, η οποία έχει υπογράψει τέτοια Συμφωνία με τις ΗΠΑ.

1.3.1 Μαρόκο – ΠΟΕ

Το Μαρόκο είναι ιδρυτικό μέλος του ΠΟΕ από το 1995 και της GATT από το 1987, αλλά δεν έχει προσχωρήσει στην Συμφωνία του ΠΟΕ για τις Δημόσιες Συμβάσεις¹⁸. Μάλιστα, η ιδρυτική πράξη του ΠΟΕ υπεγράφη τον Απρίλιο του 1994 στο Μαρακές.

1.3.2 Μαρόκο – Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις ΕΕ - Μαρόκου είναι σημαντικές: η ΕΕ είναι ο κορυφαίος εμπορικός εταίρος του Μαρόκου και το Μαρόκο είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ μεταξύ των χωρών της Νότιας Γειτονίας. Η ΕΕ είναι επίσης ο μεγαλύτερος ξένος επενδυτής στο Μαρόκο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) είναι ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος του Μαρόκου με 62,2 δισ. € σε εμπορικές συναλλαγές το 2025, που συνιστά το 1/3 του συνολικού όγκου εμπορίου της χώρας. Ειδικότερα, 33,2% των μαροκινών εξαγωγών κατευθύνονται στην ΕΕ (25,5 δισ. €), ενώ 34% των μαροκινών εισαγωγών προέρχεται από την ΕΕ (36,7 δισ. €). Αντίστοιχα, το Μαρόκο είναι ο 17ος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας το 1,2% του συνολικού όγκου εμπορίου αγαθών της ΕΕ με τον κόσμο.

Συμφωνία Σύνδεσης ΕΕ-Μαρόκου

Βάσει της Συμφωνίας Σύνδεσης ΕΕ-Μαρόκου, που υπογράφηκε το 1996 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2000, έχει δημιουργηθεί μεταξύ των μερών Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών

¹⁸ Σύμφωνα με το Διάταγμα Ν. 2-22-431 (8ης Μαρτίου 2023), το οποίο τέθηκε σε ισχύ από την 1η Σεπτεμβρίου του 2023, στις δημόσιες συμβάσεις έργου, υπηρεσιών και προμηθειών μπορούν να συμμετέχουν τόσο εγχώριες, όσο και αλλοδαπές επιχειρήσεις, ωστόσο προβλέπονται σημαντικά προνόμια για την συμμετοχή εγχώριων εταιρειών, με στόχο την στήριξη της εθνικής παραγωγής. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι, βάσει της Αρχής της Εθνικής Προτίμησης (άρθρο 147), εφαρμόζεται 15% επιβάρυνση στην τιμή προσφοράς των αλλοδαπών εταιρειών. Επιπλέον, προβλέπεται ότι το 30% των σχεδιαζόμενων δημοσίων συμβάσεων, ετησίως, θα αφορά μικρές και μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς και αυτοαπασχολούμενους επιχειρηματίες (άρθρο 148). Παρόμοια προνόμια προβλέπονταν και σε προηγούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις (1998, 2007 και 2013) και Εγκυκλίου (2020) για τις Δημόσιες Συμβάσεις, χωρίς, ωστόσο, να εφαρμόζονται με συνέπεια. Λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες προτιμησιακές ρυθμίσεις και τις ιδιαιτερότητες της μαροκινής γραφειοκρατίας, κρίνεται σκόπιμη η εύρεση αξιόπιστου επιτόπιου συνεργάτη για την επιτυχή συμμετοχή αλλοδαπών επιχειρήσεων σε δημόσιους διαγωνισμούς στην χώρα (τομέας που, πράγματι, εμφανίζει σημαντικές ευκαιρίες).

(Free Trade Area). Στο εμπορικό της σκέλος, η Συμφωνία επέτρεψε την κατάργηση των δασμών, με ευνοϊκότερες ρυθμίσεις υπέρ του Μαρόκου. Από το 2000, όλα τα βιομηχανικά προϊόντα του Μαρόκου εισάγονται στην ΕΕ χωρίς δασμούς, ενώ το Μαρόκο επωφελήθηκε από μεταβατική περίοδο έως το 2012 για την κατάργηση των δασμών του επί των βιομηχανικών προϊόντων προέλευσης ΕΕ. Η ΕΕ και το Μαρόκο έχουν υπογράψει, επίσης, Συμφωνίες για πρόσθετη απελευθέρωση του εμπορίου γεωργικών προϊόντων, μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων και αλιευτικών προϊόντων, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ τον Οκτώβριο του 2012. Κατά συνέπεια, το εμπόριο βιομηχανικών προϊόντων έχει απελευθερωθεί σχεδόν πλήρως, ενώ το άνοιγμα της αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα είναι επίσης σημαντικό.

Περισσότερες πληροφορίες για την Συμφωνία Σύνδεσης μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα της Ε.Επιτροπής¹⁹, ενώ για τους δασμούς και τα εισαγωγικά καθεστώτα που ισχύουν στο Μαρόκο, στην σχετική πύλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Access to Market»²⁰, καθώς και στην ιστοσελίδα των Μαροκινών Τελωνείων²¹.

Το 2013 ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για την εγκαθίδρυση μίας Deep and Comprehensive Free Trade Area μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου (σε τέτοιες περιπτώσεις η ΕΕ παραχωρεί, συνήθως, μεγαλύτερη πρόσβαση στην αγορά της, σε σχέση με τον εταίρο, ενώ μπορούν να εμπεριέχονται και δεσμεύσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα), ωστόσο οι εν λόγω διαπραγματεύσεις τελούν σε αναμονή από το 2014, κατόπιν αιτήματος του Μαρόκου.

Το 2021, στο πλαίσιο της επανεξέτασης της εμπορικής της πολιτικής, η ΕΕ προσφέρθηκε να συζητήσει τον εκσυγχρονισμό των εμπορικών και επενδυτικών σχέσεων με το Μαρόκο, προκειμένου να τις προσαρμόσει καλύτερα στις σημερινές προκλήσεις και, έκτοτε, διεξάγονται περιοδικές συζητήσεις.

Τον Οκτώβριο του 2022, υπεγράφη μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου η πρώτη στο είδος της «Πράσινη Εταιρική Σχέση» (Partenariat Vert)²².

Τον Οκτώβριο 2025 υπεγράφη νέα τροποποίηση των πρωτοκόλλων της Συμφωνίας Σύνδεσης ΕΕ-Μαρόκου (που αντικαθιστά την τροποποίηση του 2019), οποία προβλέπει διατήρηση των προνομιακών ή και μηδενικών δασμών για προϊόντα από τη Δυτική Σαχάρα, ευθυγραμμιζόμενη με τις απαιτήσεις του ΔΕΕ, εισάγοντας υποχρεωτική σήμανση της περιφέρειας παραγωγής (Laâyoune-Sakia El Hamra, Dakhla-Oued Eddahab) αντί της γενικής ένδειξης «Μαρόκο» και θεσπίζει μηχανισμό κοινής αξιολόγησης για τα οικονομικά οφέλη.

Στα τέλη του 2025 παρουσιάσθηκε το Νέο Σύμφωνο για τη Μεσόγειο (Pact for the Mediterranean) οποίο αποσκοπεί στην εμβάθυνση της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης και στην αναγνώριση τομέων συνεργασίας που προσφέρουν απτά οφέλη για τις κοινωνίες

¹⁹ https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/morocco_en

²⁰ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

²¹ <https://www.douane.gov.ma/adil/>

²² https://www.eeas.europa.eu/delegations/morocco/partenariat-vert-maroc-ue_fr?s=204

και τους πολίτες των δύο πλευρών. Το εμπόριο και οι επενδύσεις αποτελούν βασικές προτεραιότητες του Συμφώνου, με έμφαση όσον αφορά ειδικά το Μαρόκο στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, την στήριξη νεοφυών επιχειρήσεων και τις βιώσιμες εφοδιαστικές αλυσίδες.

Αναφέρεται ότι, αν και η Συμφωνία μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου για την Προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων έχει μονογραφηθεί ήδη από το 2015, δεν έχει, προς το παρόν, προχωρήσει η επίσημη διαδικασία υπογραφής και κύρωσής της, με αποτέλεσμα να εξακολουθεί να μην υπάρχει το επιθυμητό επίπεδο προστασίας για τα ελληνικά προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ.

Αναπτυξιακή βοήθεια²³

Στο πλαίσιο του Global Gateway, το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο της ΕΕ για τη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία με χώρες εταίρους, η διμερής ενδεικτική κατανομή της ΕΕ προς το Μαρόκο, για την περίοδο 2021-2025, ανέρχεται σε περίπου 1,1 δισεκατομμύρια ευρώ σε επιχορηγήσεις, οι οποίες παρέχονται κυρίως με τη μορφή δημοσιονομικής στήριξης.

Σύμφωνα με το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, η ΕΕ ενέκρινε ένα ευρύ νέο μέσο χρηματοοικονομικής συνεργασίας: τον Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (NDICI). Στο πλαίσιο του νέου μηχανισμού NDICI, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στον συνδυασμό επιχορηγήσεων της ΕΕ με δάνεια από ευρωπαϊκά και διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ώστε οι εταίροι-χώρες να μπορέσουν να αξιοποιήσουν σημαντικό όγκο ευνοϊκής χρηματοδότησης για επενδύσεις.

1.3.3 Συμμετοχή σε περιφερειακές Οικονομικές / Τελωνειακές Ενώσεις

Το Μαρόκο έχει συνάψει Συμφωνίες Ελευθέρων Συναλλαγών με τις εξής χώρες και ομάδες χωρών (εντός παρενθέσεως η έναρξη ισχύος):

- Ευρωπαϊκή Ένωση (Συμφωνία Σύνδεσης, 2000)
- Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (2000)
- African Continental Free Trade Area (μεταξύ 46 αφρικανικών κρατών, υπεγράφη στο πλαίσιο της Αφρικανικής Ένωσης - 2021).
- Greater Arab Free Trade Area (μεταξύ 19 κρατών του Αραβικού Συνδέσμου - 1998)
- Συμφωνία Agadir (μεταξύ Μαρόκου, Αιγύπτου, Ιορδανίας, Τυνησίας - 2007)
- ΗΠΑ (2006)
- Ηνωμένο Βασίλειο (Συμφωνία Σύνδεσης, 2021)
- Τουρκία (2006)
- Αίγυπτος (1999)
- Τυνησία (1999)
- Ιορδανία (1999)
- Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (2003)

---

²³ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη στήριξη της ΕΕ μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα της Γενικής Διεύθυνσης Γειτονίας και Διαπραγματεύσεων Διεύθυνσης: https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/morocco_en

Εμπορικές και τελωνειακές Συμφωνίες έχει, επίσης, συνάψει το Μαρόκο με την Αλγερία (1989), την Σαουδική Αραβία (1968), το Ιράκ (1982), τη Λιβύη (1990), την Μαυριτανία (1993) την Γουινέα (2000) και την Σενεγάλη (1968).

1.3.4 Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών

Το Μαρόκο είναι μέλος των παρακάτω Διεθνών Οργανισμών και ομάδων χωρών (από το αναγραφόμενο, σε κάθε περίπτωση, έτος):

- United Nations (UN) - 1956
- World Trade Organization (WTO) - 1995
- African Union (AU) - 1963
- Arab League - 1958
- African Development Bank (AfDB) - 1964
- International Maritime Organization (IMO) - 1964
- International Civil Aviation Organization (ICAO) - 1957
- International Renewable Energy Agency (IRENA) - 2009
- Union for the Mediterranean (UfM) - 2008
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) - 1956
- International Labour Organization (ILO) - 1956
- World Health Organization (WHO) - 1956
- International Atomic Energy Agency (IAEA) - 1957
- World Tourism Organization (UNWTO) - 1975
- International Organization for Standardization (ISO) - 1961
- United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) - 1967
- Arab Maghreb Union (UMA) - 1989
- World Intellectual Property Organization (WIPO) - 1995
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) - 1956
- International Organization for Migration (IOM) - 1954
- Organisation internationale de la Francophonie (OIF) - 1970
- International Criminal Police Organization (Interpol) - 1957
- International Telecommunication Union (ITU) - 1956
- Universal Postal Union (UPU) - 1878
- Organization of Islamic Cooperation (OIC) - 1969
- Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) – 1997

2 Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Μαρόκου

2.1 Διμερές εμπόριο

2.1.1 Εμπόριο αγαθών

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), το 2025, ο συνολικός όγκος διμερούς εμπορίου της χώρας μας με το Μαρόκο ανήλθε σε 455 εκ. € (+16% σε σχέση με το 2024), με το εμπορικό ισοζύγιο να παραμένει πλεονασματικό για την χώρα μας (126εκ. €), καταγράφοντας όμως περαιτέρω συρρίκνωση 12% σε σχέση με το 2024, κυρίως λόγω της δυναμικότερης αύξησης των εισαγωγών, σε σχέση με την αύξηση των εξαγωγών. Ο όγκος διμερούς εμπορίου αγαθών, το 2025, αυξήθηκε κατά 16%, αύξηση που οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εισαγωγών αγαθών από το Μαρόκο κατά 32%, έναντι 9% αύξησης των ελληνικών εξαγωγών στο Μαρόκο. Χωρίς πετρελαιοειδή, το εμπορικό ισοζύγιο είναι ελλειμματικό για τη χώρα μας, με έλλειμμα της τάξης των 52εκ.ευρώ, υπερτριπλάσιο σε σχέση με το 2024, λόγω ασθενούς επίδοσης των ελληνικών εξαγωγών χωρίς πετρελαιοειδή (+2,9%).

Ελληνικές Εξαγωγές Αγαθών στο Μαρόκο

Η αξία των ελληνικών εξαγωγών προς το Μαρόκο, το 2025, ανήλθε σε 290,5 εκ. € (+8,6% σε σχέση με το 2024), ενώ η αξία των εισαγωγών από το Μαρόκο, ανήλθε σε 164,9 εκ. € (+31,5%). Οι εξαγωγές της χώρας μας προς το Μαρόκο, οι οποίες παραδοσιακά απαρτίζονται κυρίως από πετρελαιοειδή (61% το 2025), αφορούν επίσης δομικά υλικά, βιομηχανικά προϊόντα και φάρμακα, οποία παρουσιάζουν γενικά θετική δυναμική, με ευρεία περιθώρια περαιτέρω ενίσχυσης. Η αξία των ελληνικών εξαγωγών προς το Μαρόκο, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, ανήλθε σε 113,3 εκ. € το 2025, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2,9%, εδραιώνοντας πάντως σημαντική αντίστοιχη αύξηση της τάξης του 56,7% το προηγούμενο έτος.

Σύμφωνα με στοιχεία της Μαροκινής Στατιστικής Υπηρεσίας, η Ελλάδα, το 2025, με μερίδιο αγοράς 0,3%, κατέλαβε την 39η θέση μεταξύ των σημαντικότερων προμηθευτών του Μαρόκου (38η το 2024, 25η το 2023, 28η το 2022 και 38η το 2021).

Πίνακας 16: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Μαρόκου, 2020-2025

(αξία σε €)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Μεταβολή % 25/24	Μεταβολή % 24/23
Εξαγωγές αγαθών	56.822.156	146.365.977	304.801.746	318.858.647	267.434.337	290.530.598	8,64	-16,13%
Εξαγωγές χωρίς πετρελαιοει δή	35.112.597	53.568.680	63.857.804	70.272.891	110.104.281	113.284.561	2,89	56,68
Εισαγωγές αγαθών	52.557.796	90.858.432	124.067.447	135.318.054	125.362.140	164.880.029	31,52	-7,36%
Εισαγωγές χωρίς πετρελαιοει δή	52.557.796	90.858.432	124.067.447	135.318.054	125.362.140	164.880.011	31,52	-7,36
Εμπορικό ισοζύγιο	4.264.360	55.507.545	180.734.299	183.540.593	142.072.197	125.650.569	-11,56	-22,59%

Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς πετρελαιοειδή	-17.445.199	-37.289.752	-60.209.643	-65.045.163	-15.257.859	-51.595.450	238,16	-76,54
Όγκος Εμπορίου	109.379.952	237.224.409	428.869.193	454.176.701	392.796.477	455.410.627	15,94	-13,51
Όγκος Εμπορίου χωρίς πετρελαιοειδή	87.670.393	144.427.112	187.925.251	205.590.945	235.466.421	278.164.572	18,13	14,53

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ

Όσον αφορά τις ελληνικές εξαγωγές, το μεγαλύτερο μέρος αποτελείται από ορυκτά καύσιμα/λάδια. Μόνο η κατηγορία των ορυκτών καυσίμων καλύπτει σταθερά πάνω από το ήμισυ των εξαγωγών, ενώ οι 10 σημαντικότερες κατηγορίες αντιπροσωπεύουν περίπου 90% του συνόλου. Για το 2025, οι εξαγωγές πετρελαιοειδών συνιστούν το 61% επί του συνόλου, καταγράφοντας αύξηση κατά 12,7%, σε 177εκ.ευρώ. Περαιτέρω, σε ανάλυση ανά 2ψήφιο κεφάλαιο Συνδυασμένης Ονοματολογίας, ακολουθούν οι εξαγωγές χαλκού και τεχνουργημάτων αυτού (+4,3%), λέβητες/συσκευές/αντιδραστήρες (-46%), διάφορα προϊόντα των χημικών βιομηχανιών (+74%), πλαστικά (+41%), τεχνουργήματα σιδήρου/χάλυβα (+80%), φαρμακευτικά (+16%), ιχθυηρά (+290%), κλπ.

Πίνακας 17: Ελληνικές εξαγωγές στο Μαρόκο – 10 σημαντικότερες κατηγορίες 2025

	2024		2025		Μεταβολή 2025/2024	Μεταβολή 2024/2023
2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	Αξία σε €	% στο σύνολο	Αξία σε €	% στο σύνολο	%	%
27 ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΚΕΡΙΑ ΟΡΥΚΤΑ	157.330.056	58,8	177.246.037	61,0	12,7	-36,7
74 - ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	23.776.185	8,9	24.796.878	8,5	4,3	84,6
84 ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ. ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ Ή ΣΥΣΚΕΥΩΝ	28.413.702	10,6	15.344.793	5,3	-46,0	177,3
38 ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	5.857.934	2,2	10.214.335	3,5	74,4	36,1
39 ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΛΕΣ	5.706.945	2,1	8.035.955	2,8	40,8	-16,0
73 - ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	3.813.269	1,4	6.849.064	2,4	79,6	102,1
30 ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	4.875.717	1,8	5.649.353	1,9	15,9	17,0
03 ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	1.193.192	0,4	4.658.470	1,6	290,4	-47,7
49 ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ, ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ Ή ΑΛΛΩΝ	3.151.385	1,2	3.832.092	1,3	21,6	14,2

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ. ΚΕΙΜΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ Ή ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ						
68 ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ, ΓΥΦΟ, ΤΣΙΜΕΝΤΟ, ΑΜΙΑΝΤΟ, ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ Ή ΑΝΑΛΟΓΕΣ ΥΛΕΣ	6.876.506	2,6	3.567.850	1,2	-48,1	75,4
ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	26.439.446	9,9	30.335.771	10,4	14,7	-0,05
ΣΥΝΟΛΟ	267.434.337	100	290.530.598	100	8,6	16,1

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Από την 8ψήφια ανάλυση των εξαγωγών συγκρατείται ότι:

- Οι ελληνικές εξαγωγές (εκτός των πετρελαιοειδών) στο Μαρόκο αποτελούνται, κυρίως, από βιομηχανικά προϊόντα.
- Οι 10 πρώτοι κωδικοί προϊόντων (5 εκ των οποίων πετρελαιοειδή) συνιστούν το 75% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών το 2025 (έναντι 78% το 2024 και 86% το 2023).
- Οι εξαγωγές ασφάλτου από πετρέλαιο, οι οποίες αποτελούν διαχρονικά έναν δυναμικό τομέα των ελληνικών εξαγωγών, υπερδιπλασιάστηκαν το 2025, μετά από κάμψη 37% το 2024, αλλά αύξηση 143% το 2023, ανεβαίνοντας στην δεύτερη θέση. Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου, η χώρα μας αποτελεί την τελευταία τριετία τον δεύτερο σημαντικότερο προμηθευτή ασφάλτου για το Μαρόκο, μετά την Ισπανία και πριν την Τουρκία, με μερίδιο 25% επί του συνόλου των εισαγωγών. Επισημαίνεται ότι το σύνολο των αναγκών του Μαρόκου σε ασφάλτο, οι οποίες είναι σημαντικές, λαμβάνοντας υπόψη τα εκτεταμένα έργα οδοποιίας που πραγματοποιούνται στην χώρα, καλύπτεται από εισαγωγές.
- Το 2025 δεν καταγράφονται εξαγωγές αμόλυβδης βενζίνης (16,62% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών το 2024). Οι εν λόγω εξαγωγές δεν διακρίνονται από σταθερές επιδόσεις, δεδομένου ότι κατά την τελευταία εννιάετία μόνο το 2018, το 2022, το 2023 και το 2024 έχουν καταγραφεί εξαγωγές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από έντονες αυξομειώσεις.
- Τα απορρίμματα και θραύσματα από εξευγενισμένο χαλκό παραμένουν το τέταρτο σημαντικότερο εξαγόμενο προϊόν (περίπου 20 εκ. €), ξεκινώντας από μηδενική βάση το 2022 και επιτυγχάνοντας σχεδόν διπλασιασμό σε σχέση με το 2023, χάρη στην εντυπωσιακή αύξηση το 2024.
- Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου, στους ηλιακούς θερμοσίφωνες η Ελλάδα κατατάσσεται, παραδοσιακά, πρώτη μεταξύ των προμηθευτών, με ποσοστό 53,5%. Ακολουθούν η Πορτογαλία, η Τουρκία, η Κίνα, η Βουλγαρία, η Τυνησία, κλπ. Το 2025, σύμφωνα με την ίδια πηγή οι συνολικές μαροκινές εισαγωγές θερμοσιφώνων κατέγραψαν σημαντική κάμψη κατά 32%, εξέλιξη που φαίνεται να σχετίζεται με την ανάπτυξη/ωρίμανση της εγχώριας βιομηχανίας.
- Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου, η Ελλάδα είναι μακράν κύριος προμηθευτής του Μαρόκου σε φρέσκο λαβράκι κατά την τελευταία πενταετία. Το 2025 το σύνολο των εισαγωγών λαβρακίου του Μαρόκου υπερδιπλασιάστηκε (+164% σε 33 εκ.ντίρχαμ) και προήλθε από την Ελλάδα.
- Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Μαρόκου, ορισμένα ελληνικά προϊόντα επιλεγμένων κατηγοριών δομικών υλικών και κτιριακού εξοπλισμού (μεταξύ των οποίων μάρμαρα, τεχνουργήματα από σίδηρο ή χάλυβα, τεχνουργήματα από αργίλιο, ινσανίδες mdf) έχουν αξιόλογη παρουσία στην μαροκινή αγορά.

Πίνακας 18: Ελληνικές εξαγωγές στο Μαρόκο – 10 κυριότερα προϊόντα 2025

	2024		2025		Μεταβολή 2025/2024	Μεταβολή 2024/2023
8ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	Αξία σε €	% στο σύνολο	Αξία σε €	% στο σύνολο	%	%
27101967 Πετρέλαιο εξωτερικής καύσης (Fuel oil-Μαζούτ). Περιεκτικότητας κατά βάρος σε θείο που υπερβαίνει το 0,5 %.	78.202.687	29,2	58.895.560	20,3	-24,7	+25,54%
27132000 Άσφαλτος	20.556.609	7,7	53.479.481	18,4	160,2	-36,82%
27111397 Βουτάνια, υγροποιημένα, για άλλες χρήσεις (εκτός από εκείνα με καθαρότητα ανώτερη του 95%)	1.544.085	0,6	48.533.703	16,7	3043,2	+6,67%
74040010 Απορρίμματα και θραύσματα από εξευγενισμένο χαλκό.	19.311.190	7,2	19.926.397	6,9	3,2	+94,29%
27101921 Κηροζίνη για κινητήρες αερίωθησης	10.479.815	3,9	8.898.627	3,1	-15,1	-91,81%
84191200 Ηλιακοί θερμοσίφωνες	6.338.443	2,4	7.364.370	2,5	16,2	+54,08%
2711139100 Βουτάνια, υγροποιημένα, που προορίζονται να υποστούν ειδική κατεργασία.	0	0,0	5.415.624	1,9	-	-
3920108900 Πλάκες, φύλλα, μεμβράνες από πολυμερή του αιθυλενίου, μη κυψελώδη, μη ενισχυμένα (άλλα)	2.795.557	1,0	4.888.093	1,7	74,9	-40,34%
30049000 Άλλα φάρμακα	4.251.182	1,6	4.873.527	1,7	14,6	+12,15%
0302841000 Λαβράκια νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	1.081.028	0,4	3.909.194	1,3	261,6	-52,55%
Λοιπά	122.873.741	45,9	74.346.022	25,6	-39,5	-39,5
ΣΥΝΟΛΟ	267.434.337	100	290.530.598	100	8,6	16,1

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Κυριότερες κατηγορίες εισαγόμενων από το Μαρόκο προϊόντων, το 2025, παρέμειναν, σταθερά, τα επιβατικά οχήματα (86,8 εκ. €, +53% σε σχέση με 2024), οι ζωοτροφές (23,9 εκ. €, -21% σε σχέση με 2024) και τα ιχθυηρά (19,7 εκ. €, +0,7% σε σχέση με 2024). Σε αξία εισαγωγών ακολούθησαν τα φωσφορικά άλατα (5,5 εκ. €, +8,3% σε σχέση με 2024), φωσφορικά ορυκτά (4,6 εκ. €, +90% σε σχέση με 2024) και οι μηχανές, συσκευές και ηλεκτρικά υλικά (4,6 εκ. €, +39% σε σχέση με 2024).

Σύμφωνα με στοιχεία της Μαροκινής Στατιστικής Υπηρεσίας, η Ελλάδα κατέλαβε την 35η θέση μεταξύ των σημαντικότερων προορισμών των μαροκινών εξαγωγών (42η θέση το 2024, 37η το 2023, 40η το 2022 και 47η το 2021).

Πίνακας 19: Ελληνικές εισαγωγές από το Μαρόκο – 10 σημαντικότερες κατηγορίες 2025

	2024		2025		Μεταβολή 2025/2024	Μεταβολή 2024/2023
2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	Αξία σε €	% στο σύνολο	Αξία σε €	% στο σύνολο	%	%
87 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	55.126.692	44,0	86.825.917	52,7	57,5	-26,38%

23 ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	30.143.671	24,0	23.893.575	14,5	-20,7	23,56%
03 ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	19.523.840	15,6	19.663.268	11,9	0,7	47,73%
89 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	0	0,0	7.113.447	4,3	#DIV/0!	
28 ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ. ΕΝΩΣΕΙΣ ΑΝΟΡΓΑΝΕΣ Ή ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ, ΤΩΝ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΤΩΝ ΣΠΑΝΙΩΝ ΓΑΙΩΝ Ή ΤΩΝ ΙΣΟΤΟΠΩΝ	5.115.484	4,1	5.538.698	3,4	8,3	148,52%
25 ΑΛΑΤΙ. ΘΕΙΟ. ΓΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ. ΓΥΨΟΣ, ΑΣΒΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ	2.451.504	2,0	4.652.809	2,8	89,8	34,03%
85 ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΑΥΤΩΝ	3.307.021	2,6	4.605.539	2,8	39,3	-35,76%
20 ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΜΕΡΩΝ ΦΥΤΩΝ	1.233.362	1,0	1.690.834	1,0	37,1	-25,90%
16 ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΣΠΟΝΔΥΛΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ	1.603.613	1,3	1.635.432	1,0	2,0	-18,18%
72 ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	104.315	0,1	1.618.656	1,0	1451,7	-85,72%
ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	6.752.588	5,4	7.641.854	4,6	13,2	-8,8
ΣΥΝΟΛΟ	125.362.090	100	164.880.029	100	31,5	-7,4

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Από την 8ψήφια ανάλυση των εισαγωγών, προκύπτει ότι τα 10 σημαντικότερα εισαγόμενα προϊόντα συνιστούν το 91% του συνόλου των εισαγωγών. Εξ αυτών σημαντικότερο σε αξία προϊόν είναι τα αυτοκίνητα, βενζινοκίνητα και υβριδικά, ακολουθούν τα ιχθυάλευρα, τα κατεψυγμένα χταπόδια και καλαμάρια, τα φωσφάτα/λιπάσματα, τα καλώδια από οπτικές ίνες, ενώ το 2025 καταγράφονται επίσης δεξαμενόπλοια.

Πίνακας 20: Ελληνικές εισαγωγές από το Μαρόκο – 10 κυριότερα προϊόντα 2025

	2024		2025		Μεταβολή αξίας 2025/2024	Μεταβολή αξίας 2024/2023
	Αξία σε εκ. €	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. €	% στο σύνολο	%	%
87032110 Επιβατικά αυτοκίνητα, συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινήτων εμπορικής χρήσης και των αγωνιστικών αυτοκινήτων, με παλινδρομικό εμβολοφόρο κινητήρα με ανάφλεξη με ηλεκτρικούς	26.597.126	21,2	50.869.696	30,9	91,3	-15,8%

σπινθήρες (με κυλινδρισμό που δεν υπερβαίνει τα 1 000 cm ³), καινούρια.						
23012000 Αλεύρια, σκόνες και συσσωματώματα με μορφή σβόλων, από ψάρια ή καρκινοειδή (μαλακόστρακα), μαλάκια ή άλλα ασπόνδυλα υδρόβια.	30.143.671	24,0	23.893.575	14,5	-20,7	-23,6%
87032210 Επιβατικά αυτοκίνητα, συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινήτων εμπορικής χρήσης και των αγωνιστικών αυτοκινήτων, με παλινδρομικό εμβολοφόρο κινητήρα με ανάφλεξη με ηλεκτρικούς σπινθήρες (με κυλινδρισμό που υπερβαίνει τα 1 000 cm ³ αλλά δεν υπερβαίνει τα 1 500 cm ³), καινούρια.	26.597.126	21,2	21.462.781	13,0	-19,3	+8,5%
87034010 Άλλα οχήματα, εξοπλισμένα και με παλινδρομικό εμβολοφόρο κινητήρα με ανάφλεξη με ηλεκτρικούς σπινθήρες. Καινούργια	10.235.136	8,2	14.487.880	8,8	41,6	-
03075200 Κατεψυγμένα χταπόδια	13.098.994	10,4	13.212.986	8,0	0,9	+49,3%
89012010 Δεξαμενόπλοια για τη θαλάσσια ναυσιπλοΐα	0	0,0	7.113.447	4,3	-	-
28352600 Άλλα φωσφορικά του ασβεστίου	4.640.867	3,7	4.967.310	3,0	7,0	+125,5%
85447000 Καλώδια από οπτικές ίνες, μεμονωμένα επενδυμένες, έστω και αν περιέχουν ηλεκτρικούς αγωγούς ή φέρουν	3.276.590	2,6	4.562.750	2,8	39,3	-36,3%
25101000 Φωσφορικά ασβέστια και φωσφορικά αργιλασβέστια, φυσικά, και κιμωλίες φωσφορικές, μη αλεσμένα	2.188.909	1,7	4.468.327	2,7	104,1	+39,5%
03074331 Καλαμάρια κατεψυγμένα	5.257.980	4,2	4.347.511	2,6	-17,3	+79,2%
ΛΟΙΠΑ	3.325.741	2,7	15.493.766	9,4	365,9	254,2
ΣΥΝΟΛΟ	125.362.140	100,0	164.880.029	100	31,5	-7,4%

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

2.1.2 Εμπόριο υπηρεσιών

Το ισοζύγιο υπηρεσιών είναι σταθερά πλεονασματικό για την χώρα μας. Λόγω μείωσης των πληρωμών και αύξησης των εισπράξεων, το 2025, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε οριακά κατά 2,1%, σε σχέση με το 2024, φτάνοντας τα 147,55 εκ. €. Οι συνολικές εισπράξεις από το Μαρόκο, το 2025, ανήλθαν σε 174,65 εκ. €, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 1,4%.

Πίνακας 21: Ισοζύγιο υπηρεσιών

(σε εκ. €)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Εισπράξεις	97,58	80,82	105,28	178,79	171,21	172,17	174,65
Πληρωμές	35,54	15,02	10,07	12,44	28,59	27,66	27,1
Ισοζύγιο υπηρεσιών	+62,04	+65,80	+95,21	+166,35	+142,62	+144,51	147,55

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδας (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Το μεγαλύτερο μέρος των εισπράξεων (78% κατά το 2025) αφορά υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών, η αξία των οποίων ξεπέρασε τα 135εκ.ευρώ. Το 2024, οι εισπράξεις από θαλάσσιες μεταφορές αντιπροσώπευαν το 98% του συνόλου των εισπράξεων από το Μαρόκο. Για τις ταξιδιωτικές εισπράξεις, η Τράπεζα της Ελλάδος δεν δημοσιεύει επίσημα στοιχεία.

Πίνακας 22: Εισπράξεις της Ελλάδας από το Μαρόκο

	2024		2025		Μεταβολή στην αξία
	Αξία σε εκ. €	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. €	% στο σύνολο	%
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση BPM6					
Θαλάσσιες μεταφορές	168,29	97,75%	135,46	77,6	-19,5
Υπηρεσίες δημοσίου	2,18	1,27%	2,83	1,6	29,8
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	0,92	0,53%	0,33	0,2	-64,1
Λοιπές μεταφορές	0,29	0,17%	0,37	0,2	27,6
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	0,09	0,05%	0,12	0,1	33,3
Κατασκευαστικές	0	0,00%	0,07	0,0	-
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	0	0,00%	0,13	0,1	-

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδας (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

Οι πληρωμές προς το Μαρόκο κινούνται σε χαμηλά επίπεδα (27,1 εκ. € το 2025), με τις πληρωμές για υπηρεσίες μεταφορών να συνιστούν το 45% του συνόλου. Οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες φαίνεται, επίσης, να κατέχουν σημαντικό μέρος, αν και η Τράπεζα της Ελλάδος δεν δημοσιεύει επίσημα στοιχεία για τις συναλλαγές με το Μαρόκο.

Πίνακας 23: Πληρωμές της Ελλάδας στο Μαρόκο

	2024		2025		Μεταβολή στην αξία
	Αξία σε εκ. €	% στο σύνολο	Αξία σε εκ. €	% στο σύνολο	%
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση BPM6					
Λοιπές μεταφορές	7,17	25,92%	8,48	31,3	3,0%
Θαλάσσιες μεταφορές	3,95	14,28%	3,46	12,8	27,0%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	2,5	9,04%	2,87	10,6	495,2%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	1,51	5,46%	1,45	5,4	41,1%
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές	1,37	4,95%	2,68	9,9	179,6%
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές υπηρεσίες	1,34	4,84%	1,75	6,5	-6,3%
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	0,69	2,49%	2,49	9,2	11,3%
Υπηρεσίες δημοσίου	0,44	1,59%	1,59	5,9	10,0%

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδας (επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Ραμπάτ)

2.2 Άμεσες επενδύσεις

2.2.1 Επενδύσεις της Ελλάδας στο Μαρόκο

Ο αριθμός επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στο Μαρόκο, είναι μικρός, με αντικείμενο δραστηριοποίησης κυρίως τους τομείς των κατασκευών, λιμενικών έργων και χημικών. Από τις υφιστάμενες συνεργασίες αναφέρονται οι εξής:

- Η Archirodon Group δραστηριοποιείται σε κατασκευαστικά έργα στο Μαρόκο. Από το 2019, έχει αναλάβει την επέκταση του λιμένα του κρατικού Ομίλου Φωσφάτων και Παραγώγων (OCP), στην πόλη Laayoune.
- Η Atlantic Dredging, εταιρεία ελληνικών συμφερόντων με πολυετή παρουσία στο Μαρόκο, δραστηριοποιείται στον τομέα των λιμενικών έργων (βυθοκορήσεις).
- Η Karachim, εταιρεία παραγωγής χημικών πρώτων υλών για προϊόντα προσωπικής και οικιακής φροντίδας, λειτουργεί παραγωγική μονάδα στην περιοχή Jorf Lasfar, τα τελευταία περίπου 25 χρόνια.
- Η Intralot έχει παρουσία στην αγορά τυχερών παιγνίων του Μαρόκου από το 2010, μέσω της θυγατρικής της Intralot Maroc, η οποία συνεργάζεται με την κρατική εταιρεία διαχείρισης τυχερών παιγνίων του Μαρόκου (MDJS).
- Ο όμιλος SYCHEM δραστηριοποιείται μέσω της SYCHEM Africa (2025), με έδρα στην Καζαμπλάνκα, στους τομείς των υποδομών νερού και αφαλάτωσης.
- Στο Μαρόκο δραστηριοποιούνται μέσω franchise ελληνικές εταιρείες κλάδων ενοικίασης αυτοκινήτων (Auto Union), εστίασης (Coffee Berry) και υποδημάτων (Envie).
- Ο ναυτιλιακός Όμιλος Attica Group, πούλησε στην σουηδική Stena Line Holding BV, τον Απρίλιο 2024, ποσοστό 49% της ελληνο-μαροκινής ναυτιλιακής Africa Morocco Link (AML), οποία εξυπηρετεί το δρομολόγιο Tanger Med (εμπορικός λιμένας Ταγγέρης) - Algeciras (Ισπανία). Η AML ιδρύθηκε το 2016 από την Attica Group και την μαροκινή τράπεζα Bank Of Africa.
- Τον Απρίλιο του 2024, ολοκληρώθηκε η συμφωνία μεταξύ Energean και Chariot, όσον αφορά την ανάπτυξη του υπεράκτιου κοιτάσματος Anchois, στις βόρειες ακτές του Μαρόκου στον Ατλαντικό (ανοικτά της Larache, μεταξύ Ραμπάτ και Ταγγέρης). Βάσει εν λόγω συμφωνίας, η Energean απέκτησε από την Chariot το 45% στην άδεια Lixus, καθώς και το 37,5% στην άδεια Rissana. Τον Σεπτέμβριο του 2024 η Energean ολοκλήρωσε τις διερευνητικές γεωτρητικές εργασίες στο Anchois, ωστόσο τα αποτελέσματα της γεώτρησης ήταν χαμηλότερα από τις αρχικές προσδοκίες. Τελικά, τον Μάιο του 2025, η Chariot ανακοίνωσε ότι η Energean επέστρεψε τα υπεράκτια δικαιώματά της στο Μαρόκο. Η Chariot είναι πλέον διαχειριστής κατέχοντας το 75% σε κάθε άδεια, με τον μαροκινό ONHYM (Office National des Hydrocarbures et des Mines) να διατηρεί το υπόλοιπο 25%.

Πίνακας 24: Επενδύσεις της Ελλάδας στο Μαρόκο

σε εκ. €	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ροές	0	-6,27	-6,27	-0,34	0,57	0,35	0,35
Απόθεμα	0,20	-14,31	-14,29	-14,45	-15,41	-13,16	Μ/Δ

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδας

2.2.2 Επενδύσεις του Μαρόκου στην Ελλάδα

Πίνακας 25: Επενδύσεις του Μαρόκου στην Ελλάδα

σε εκ. €	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ροές	0,10	0	1,52	0,41	-0,50	0,50	1,65
Απόθεμα	0,25	0,24	1,40	1,68	1,63	2,23	Μ/Δ

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδας

2.3 Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας - Μαρόκου

Οι βασικές, σε ισχύ, Συμφωνίες που περιλαμβάνονται στο θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος και Μαρόκου είναι οι εξής:

Συμφωνίες	Έναρξη ισχύος
- Συμφωνία Οικονομικής, Επιστημονικής και Τεχνικής Συνεργασίας Σύγκληση 1ης συνόδου Μεικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Σύγκληση 2ης συνόδου Μεικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Σύγκληση 3ης συνόδου Μεικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Σύγκληση 4ης συνόδου Μεικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Σύγκληση 5ης συνόδου Μεικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Σύγκληση 6ης συνόδου Μεικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Σύγκληση 7ης συνόδου Μεικτής Διϋπουργικής Επιτροπής	24.10.1975 Αθήνα, 24.9.1980 Ραμπάτ, 27.11.1987 Αθήνα, 15.11.1991 Ραμπάτ, 15.4.1997 Αθήνα, 10.11.2000 Ραμπάτ, 20.3.2007 Αθήνα, 18.10.2010
- Συμφωνία περί αποφυγής διπλής φορολογίας επί του εισοδήματος από την εκμετάλλευση πλοίων και αεροσκαφών	5.5.1984
- Συμφωνία συνεργασίας στον τομέα του τουρισμού	16.2.1994
- Συμφωνία αμοιβαίας ενθάρρυνσης και προστασίας των επενδύσεων	17.6.2000
- Συμφωνία αεροπορικών μεταφορών	17.3.2003
- Σύμβαση για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και της φοροδιαφυγής αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος	17.11.2010
-Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού και του Συμβουλίου Ανταγωνισμού του Μαρόκου	29.3.2022
- Μνημόνιο συνεργασίας ΣΕΒ και CGEM	19.3.2007
- Μνημόνιο συνεργασίας ΣΕΒ και CGEM (ίδρυση Μεικτού Επιχειρηματικού Συμβουλίου Ελλάδος-Μαρόκου)	7.9.2011
- Μνημόνιο συνεργασίας ΣΕΒ και CGEM (ενεργοποίηση Μεικτού Επιχειρηματικού Συμβουλίου Ελλάδος-Μαρόκου, υπογραφή στο πλαίσιο της πιο πρόσφατης επιχειρηματικής αποστολής του ΣΕΒ στην Καζαμπλάνκα)	5.5.2018

2.4 Απολογισμός δράσεων οικονομικής διπλωματίας 2025

- Ενημέρωση μαροκινών Φορέων και μεγάλων μαροκινών εταιρειών για επιλεγμένες Εκθέσεις και Συνέδρια στην Ελλάδα έτους 2025.
- Επίσκεψη σε διεθνείς εκθέσεις που σχετίζονται με σημαντικούς εξωστρεφείς κλάδους της ελληνικής οικονομίας (πχ. τομείς αγροδιατροφικών προϊόντων, κατασκευών, δομικών υλικών, ΑΠΕ, φαρμακευτικών, τουρισμού). Ειδικότερα, επίσκεψη σε Διεθνείς Κλαδικές Εκθέσεις Τροφίμων και Αγροτικών Προϊόντων SIAM, Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας Solaire, Υπηρεσιών και Συστημάτων Ασφαλείας Preventica, ΤτΠ Digital Now, κλπ. Πραγματοποίηση επαφών με μαροκινές συμμετέχουσες εταιρίες με ενδεχόμενο ενδιαφέρον για ελληνικά προϊόντα.
- Συμμετοχή σε συναντήσεις και εκδηλώσεις οικονομικού και ευρύτερου οικονομικού περιεχομένου, οι οποίες διοργανώνονται από δημόσιους, ιδιωτικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς (πχ Africa Investment Forum, Μαροκινο-Πολωνική Στρογγυλή Τράπεζα για την Πράσινη Ενέργεια, κλπ.).
- Συντονισμός διαδικασίας διαπραγμάτευσης Υγειονομικών Πιστοποιητικών μεταξύ ελ./Υπ.Αγροτικής Ανάπτυξης και μ/Office National de Sécurité Sanitaire des Produits Alimentaires για την εξαγωγή, από την Ελλάδα στο Μαρόκο, α)ζωοτροφών και β) παρασκευασμάτων βόειου και αιγοπρόβειου κρέατος. Ολοκλήρωση διαδικασίας (2026) και θέση σε ισχύ προτύπου πιστοποιητικού για την εξαγωγή παρασκευασμάτων ζωοτροφών στο Μαρόκο.
- Συνδρομή στην επιλογή κοινοπραξίας που αποτελείται από φορείς Ελλάδος, Πορτογαλίας και Ισπανίας για την εκτέλεση του Προγράμματος Διδυμοποίησης “Strengthening the capacities of the national electricity regulatory authority.
- Συμμετοχή σε ενημερωτικά/επιμορφωτικά σεμινάρια, workshops ελληνικών αρχών και επιχειρηματικών φορέων.
- Συνδρομή και υποστήριξη πρωτοβουλίας εμπορικού τμήματος Αντιπροσωπείας Ε.Ε στο Ραμπάτ για την σύσταση EBO-European Business Organisation Morocco.
- Συνδρομή ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων, κατόπιν αιτήματός τους, μέσω παροχής ζητούμενων πληροφοριών, αποστολής στοχευμένων καταλόγων με εγχώριους εισαγωγείς και πληροφόρησης αναφορικά με τις ευκαιρίες εισόδου των συγκεκριμένων προϊόντων στην μαροκινή αγορά.

3 Συμπεράσματα – προτάσεις

3.1 Προοπτική ανάπτυξης διμερούς οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας

Η διμερής επιχειρηματική και εμπορική συνεργασία διαθέτει ευρέα περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης. Η διερεύνηση των συγκεκριμένων ανά τομέα ευκαιριών προϋποθέτει την επιδίωξη, από πλευράς των ελληνικών επιχειρήσεων, ανάπτυξης άμεσων διαπροσωπικών σχέσεων με τους μαροκινούς επιχειρηματίες, δεδομένης της μαροκινής επιχειρηματικής κουλτούρας.

Προοπτικές εντοπίζονται, ιδιαιτέρως, αλλά όχι αποκλειστικά, στους παρακάτω τομείς:

Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
Κατασκευές Δομικά υλικά Κτιριακός εξοπλισμός	Ο κατασκευαστικός τομέας είναι διαχρονικά ένας από τους πλέον στρατηγικούς και δυναμικούς της μαροκινής οικονομίας, λόγω αυξημένων οικοδομικών αναγκών, εκτεταμένων προγραμμάτων δημοσίων έργων (λιμένες, αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια, φράγματα) και τακτικών δράσεων στεγαστικής πολιτικής. Τα μεγάλα δημόσια και ιδιωτικά έργα που προγραμματίζονται εν όψει της διοργάνωσης του Παγκόσμιου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου το 2030 ενισχύουν έτι περαιτέρω εν λόγω δυναμική. Συνεπώς, ευκαιρίες εντοπίζονται τόσο για τις ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες και εταιρείες μελετών (ειδικώς όσον αφορά την συμμετοχή σε δημόσια έργα, ανεξάρτητα ή σε συνεργασία με εγχώριες εταιρείες), όσο και για τις ελληνικές εταιρείες δομικών υλικών. Ευρύ περιθώριο περαιτέρω ανάπτυξης των ελληνικών εξαγωγών δομικών υλικών και κτιριακού εξοπλισμού εντοπίζεται όσον αφορά ειδικά ασφάλτο, πέτρες, μάρμαρα, χρώματα, μονωτικά, πάνελ, επιχρίσματα, σωλήνες, γεωμεμβράνες, μεταλλικά τεχνουργήματα, εργαλεία, ηλεκτρολογικό και υδραυλικό εξοπλισμό, θερμοσίφωνες, εγκαταστάσεις κλιματισμού, είδη υγιεινής, συσκευές, συστήματα ασφαλείας, συστήματα αυτοματισμού, συστήματα σκίασης κ.α. Μεγάλες κλαδικές εκθέσεις: - Salon International du Bâtiment, (SIB) - - Expo du BTP - επόμενη διοργάνωση δεν έχει ακόμα ανακοινωθεί (οι διοργανωτές έχουν εκδηλώσει ειδικό ενδιαφέρον για την συμμετοχή ελληνικών εταιρειών σε προνομιακές τιμές ενοικίασης εκθεσιακού χώρου).

	Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να αναζητηθούν στην μελέτη του Γραφείου μας για τον τομέα των δομικών υλικών στο Μαρόκο, η οποία είναι διαθέσιμη στην διαδικτυακή πύλη Agora, στον εξής σύνδεσμο: https://agora.mfa.gr/infocfiles-menu/infocfile/84616.
Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	Αναγνωρίζοντας την ενεργειακή επισφάλεια που προκύπτει από την εξωτερική εξάρτηση από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα και το μεγάλο εγχώριο δυναμικό ΑΠΕ, η χώρα επιδιώκει, συνεπώς, την αξιοποίηση του αιολικού και ηλιακού δυναμικού της (και προσφάτως των προοπτικών που εντοπίζονται στον τομέα του πράσινου υδρογόνου), με το βλέμμα στραμμένο τόσο στην τροφοδότηση της εγχώριας αγοράς, όσο και στην πραγματοποίηση εξαγωγών, καταφέροντας να συγκεντρώνει σημαντική δημόσια, αναπτυξιακή και ιδιωτική χρηματοδότηση. Η εθνική ενεργειακή στρατηγική, η οποία υιοθετήθηκε το 2009, στοχεύει στην αύξηση του μεριδίου συμμετοχής των ΑΠΕ στην συνολική εγκατεστημένη ισχύ σε πάνω από 52%, έως το 2030, ενώ σύμφωνα με τον εθνικό οδικό χάρτη υδρογόνου, το Μαρόκο έχει τη δυνατότητα να καλύψει περίπου το 4% της σχετικής παγκόσμιας ζήτησης. Ευκαιρίες για τις ελληνικές επιχειρήσεις εντοπίζονται όσον αφορά την κατασκευή υποδομών παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, παραγόμενης από ΑΠΕ (ανεξάρτητα ή σε συνεργασία με ευρωπαϊκές ή μαροκινές εταιρείες), καθώς και την εξαγωγή προς το Μαρόκο συναφούς εξοπλισμού. Όσον αφορά τον εξοπλισμό ΑΠΕ, το Μαρόκο προσφέρει ευκαιρίες σε εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους εξής τομείς: ηλεκτρικά εξαρτήματα, γεννήτριες, ηλιακοί θερμοσίφωνες, μπαταρίες/φορτιστές, εξοπλισμός συγκεντρωμένης ηλιακής ενέργειας (CSP), φωτοβολταϊκά (PV), διακόπτες, εφαρμογές υψηλής/μέσης/χαμηλής τάσης, τεχνική εκπαίδευση για επισκευή και συντήρηση σχετικών εγκαταστάσεων, εξοπλισμός αιολικής ενέργειας, έξυπνοι μετρητές, αισθητήρες, ηλεκτρολύτες. Όσον αφορά τους δημόσιους διαγωνισμούς έργων ΑΠΕ και πράσινου υδρογόνου, οι τρέχουσες δημοπρατήσεις βρίσκονται διαθέσιμες στην διαδικτυακή πύλη της Υπηρεσίας MASEN: https://etendering.masen.ma/index.php?page=entreprise.EntrepriseHome&goto=&lang=en. Μεγάλες κλαδικές εκθέσεις: - Solaire Expo Maroc -

	- Elec expo, EneR Event, Tronica Expo – - World Power-to-X Summit - - Global Green Event by Pollutec Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να αναζητηθούν στην μελέτη του Γραφείου μας για τον τομέα των ΑΠΕ στο Μαρόκο, η οποία είναι διαθέσιμη στην διαδικτυακή πύλη Agora, στον εξής σύνδεσμο: https://agora.mfa.gr/infocfiles-menu/infocfile/87650.
Διαχείριση Υδάτινων Πόρων Αφαλάτωση Επεξεργασία λυμάτων Τεχνολογίες επεξεργασίας και εξοικονόμησης νερού	Η διαχείριση των υδάτινων πόρων αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η μαροκινή οικονομία. Καθώς το Μαρόκο βρίσκεται σε κατάσταση διαρθρωτικής λειψυδρίας (η διαθεσιμότητα των υδάτινων πόρων έχει μειωθεί κατά 80% μέσα σε 50 χρόνια), η ξηρασία έχει ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα, ο οποίος καταναλώνει σημαντικές ποσότητες νερού (85% των πόρων), την στιγμή που εξακολουθεί να αποτελεί βασικό πυλώνα της μαροκινής οικονομίας, συνεισφέροντας το 14% του ΑΕΠ και απασχολώντας περίπου το 40% του ενεργού πληθυσμού της χώρας. Προς διαχείριση της εν λόγω κατάστασης, το Μαρόκο έχει ήδη υιοθετήσει μία σειρά μέτρων με σκοπό την ενίσχυση των υποδομών ύδρευσης (για παράδειγμα κατασκευή φραγμάτων, εγκαταστάσεων αφαλάτωσης και επεξεργασίας λυμάτων), βάσει του Εθνικού Προγράμματος Παροχής Πόσιμου Νερού και Νερού Άρδευσης για την περίοδο 2020-2027, του οποίου ο προϋπολογισμός φτάνει τα 143,9 δισ. DH (περίπου 14,39 δισ. €). Η διαρκής επιδίωξη της Μαροκινής Κυβέρνησης για ένταξη στην εθνική οικονομία και βιομηχανία νέων εργαλείων και μεθόδων εξοικονόμησης και αποτελεσματικότερης διαχείρισης των υδάτινων πόρων (με το βλέμμα στραμμένο σε πλήθος τομέων, από την άρδευση, μέχρι την παραγωγή πράσινου υδρογόνου), δημιουργεί ευκαιρίες τόσο θεσμικής, όσο και επιχειρηματικής συνεργασίας (μεταφορά τεχνογνωσίας, κατασκευή σχετικών υποδομών, εξαγωγή εξοπλισμού αφαλάτωσης και διαχείρισης υδάτινων πόρων).
Θαλάσσιες Μεταφορές	Το Μαρόκο αποτελεί κόμβο μεταφοράς εμπορευμάτων, αλλά και επιβατών, μεταξύ Αφρικής και Ευρώπης, και όχι μόνο. Η χώρα διαθέτει 43 λιμένες, από τους οποίους 14 εμπορικοί, 22 αλιευτικοί και 7 μαρίνες σκαφών αναψυχής.

	Το λιμενικό συγκρότημα «Tanger Med» αποτελεί το μεγαλύτερο λιμάνι διαμετακομιστικού εμπορίου στην Αφρική και από τα μεγαλύτερα της Μεσογείου. Το 2025, διακινήθηκαν συνολικά 161 εκ. τόνοι εμπορευμάτων (+13,3% σε σχέση με το 2024) και 11,1 εκ. εμπορευματοκιβώτια (+8,4% σε σχέση με το 2024). Επιπλέον, έχει ήδη ξεκινήσει η κατασκευή των δύο νέων μεγάλων λιμένων «New Port of Nador West-Med» και «New Port of Dakhla Atlantique», στο Nador και στην Dakhla αντίστοιχα, τα οποία προγραμματίζεται να υπερβούν σε χωρητικότητα το «Tanger-Med». Η δυναμική αυτή δημιουργεί προοπτικές τόσο θεσμικής, όσο και επιχειρηματικής συνεργασίας στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών, τομέα ιδιαίτερης βαρύτητας για την ελληνική οικονομία. Έχει εκδηλωθεί, παλαιότερα, ενδιαφέρον από την μαροκινή πλευρά για συνεργασία με Έλληνες εφοπλιστές στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών.
Αγροτικός και αλιευτικός εξοπλισμός Ενδιάμεσα προϊόντα Τεχνολογίες επεξεργασίας τροφίμων	Η αγροτική παραγωγή αποτελεί έναν πολύ σημαντικό τομέα της μαροκινής οικονομίας, ο οποίος απασχολεί περίπου το 40% του συνολικού πληθυσμού. Η χώρα έχει σημαντική εγχώρια παραγωγή των περισσότερων αγροτικών προϊόντων μεσογειακής διατροφής, η οποία, ωστόσο, δυσκολεύεται να καλύψει την εσωτερική ζήτηση σε περιόδους ξηρασίας (πχ. σιτηρά, μέλι κ.α.) και έντονης κατανάλωσης (πχ. περίοδος ραμαζανιού), οπότε η επιπλέον ζήτηση καλύπτεται με εισαγωγές. Το ζήτημα της διατροφικής ασφάλειας και των αυξημένων αναγκών για εισαγωγή σιτηρών, απασχολεί έντονα την μαροκινή κυβέρνηση, ιδιαιτέρως λόγω της έντονης ξηρασίας. Ευκαιρίες στον αγρο-διατροφικό τομέα εντοπίζονται όσον αφορά συγκεκριμένα προϊόντα (π.χ. δενδρύλλια, αρωματικά φυτά, μέλι, ακτινίδια, χαρούπια, γαλακτοκομικά, μαστίχα, σιτηρά, συγκεκριμένα αλιεύματα, γλυκίσματα, πίτες, snacks, κ.α.) και, κυρίως, τον αγροτικό, κτηνοτροφικό και αλιευτικό εξοπλισμό, τα ενδιάμεσα προϊόντα (π.χ. ζωοτροφές, παρασιτοκτόνα), καθώς και προϊόντα και τεχνολογίες επεξεργασίας και αξιοποίησης αγρο-διατροφικών προϊόντων, τυποποίησης και ποιοτικού ελέγχου. Σημειώνεται, ότι τα διατροφικά προϊόντα που απευθύνονται στην μαροκινή αγορά πρέπει να είναι χαλάλ. Υγειονομικά πιστοποιητικά μεταξύ Ελλάδας και Μαρόκου έχουν ήδη συμφωνηθεί όσον αφορά τις εξαγωγές (i) αλιευτικών

	προϊόντων, (ii) γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων, (iii) μελιού και προϊόντων μελισσοκομίας και (iv) τροφών για ζώα συντροφιάς. Επενδυτικές και εξαγωγικές ευκαιρίες (εξοπλισμός, τεχνογνωσία) εντοπίζονται και στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας. Μεγάλες κλαδικές εκθέσεις: - Salon International de l'Agriculture au Maroc (SIAM) - - Halieutis -

Συμπληρωματικά προς τα ανωτέρω, συγκρατούνται, επίσης, τα ακόλουθα:

- Προοπτικές εντοπίζονται και στους ακόλουθους τομείς (εντός παρενθέσεως οι αντίστοιχες κλαδικές εκθέσεις): χημικά και πλαστικά (Plast Expo), ιατρικός εξοπλισμός (Morocco Medical Expo), καινοτομία, ψηφιακά προϊόντα και υπηρεσίες (Gitex Africa).
- Η ανελαστική εξάρτηση από τις εισαγωγές πετρελαιοειδών (πετρέλαιο, υγροποιημένα αέρια πετρελαίου, φυσικό αέριο, λιπαντικά, άνθρακας, ασφαλτος οδοποιίας), με μερίδιο 20% επί του συνόλου των εισαγωγών της χώρας, δημιουργεί ευρύ περιθώριο για διατήρηση και αύξηση των εξαγωγών επεξεργασμένων καυσίμων, λιπαντικών και υγροποιημένων αερίων πετρελαίων, η τιμή λιανικής πώλησης των οποίων καθορίζεται και επιδοτείται από το κράτος.
- Προκλήσεις όσον αφορά την εμπορική συνεργασία, προκύπτουν λόγω της επιδίωξης της Μαροκινής Κυβέρνησης, ειδικώς μετά την πανδημία, για ενίσχυση της αυτάρκειας της μαροκινής οικονομίας, μέσω προστασίας / ανάπτυξης της εγχώριας βιομηχανικής βάσης και μείωσης του εμπορικού ελλείμματος. Συγκεκριμένα, εφαρμόζεται Πολιτική Υποκατάστασης Εισαγωγών για ορισμένες κατηγορίες προϊόντων (π.χ. φάρμακα), σε συνδυασμό με προώθηση του brand “made in Morocco”, μέτρα εμπορικής άμυνας για βιομηχανικά προϊόντα, υποχρεωτικά πρότυπα, πιστοποιητικά και διαδικασίες αδειοδότησης, ειδικώς για βιομηχανικά και ηλεκτρονικά προϊόντα.
- Το Μαρόκο, πέρα από τις ευκαιρίες που προσφέρει η εσωτερική του αγορά (πληθυσμός 36 εκ.), μπορεί να προσφέρει και πολύτιμους διαύλους πρόσβασης στις αγορές όλης της Αφρικής, και ιδίως της Δυτικής Αφρικής. Η συνεργασία Ελλήνων εξαγωγέων με μαροκινά δίκτυα διανομής μπορεί να προωθήσει την εξωστρέφεια των ελληνικών προϊόντων σε πιο μακρινές (και άρα πιο δύσκολα προσβάσιμες) αφρικανικές αγορές.

3.2 Προοπτική προώθησης των επενδύσεων

Προοπτικές για προσέλκυση μαροκινών επενδύσεων εντοπίζονται, κυρίως, όσον αφορά την αγορά ακινήτων από Μαροκινούς που διαθέτουν οικονομική επιφάνεια, με βάση τα προβλεπόμενα στον ελληνικό νόμο κίνητρα και προϋποθέσεις.

Σύμφωνα με τον Νέο Επενδυτικό Χάρτη του Μαρόκου και τις προτεραιότητες των αρμόδιων μαροκινών Αρχών (Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου, Μαροκινή Υπηρεσία για την Ανάπτυξη Επενδύσεων και Εξαγωγών – AMDIE), τομείς προτεραιότητας για την προσέλκυση ΑΞΕ στο Μαρόκο είναι οι εξής:

- βιομηχανία (αυτοκινητοβιομηχανία, αεροναυπηγική, κλωστοϋφαντουργία, αγρο-διατροφική βιομηχανία, φαρμακοβιομηχανία)
- τεχνολογία / ψηφιακά συστήματα
- μεταφορές / logistics
- εξωτερική ανάθεση (outsourcing)
- ΑΠΕ – πράσινο υδρογόνο, υδατοκαλλιέργεια
- διαχείριση αποβλήτων, διαχείριση υδάτων

Βάσει του νέου μαροκινού Επενδυτικού Χάρτη και των σχετικών Διαταγμάτων που έχουν εκδοθεί, η συνολική κρατική χρηματοδότηση ενός επενδυτικού έργου μπορεί να φτάσει έως και το 30% του συνολικού ποσού της ιδιωτικής επένδυσης, με το ακριβές ποσοστό να καθορίζεται βάσει συγκεκριμένων γενικών (θέσεις εργασίας, συμμετοχή γυναικών, βιώσιμη ανάπτυξη), τοπικών και τομεακών προμοδοτήσεων. Ειδική πρόβλεψη υφίσταται για επενδύσεις που, βάσει ορισμένων κριτηρίων, θεωρούνται στρατηγικού χαρακτήρα.

Λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των Συμφωνιών Ελευθέρων Συναλλαγών που έχει συνάψει το Μαρόκο, η δραστηριοποίηση στην μαροκινή αγορά μεταφράζεται σε ευνοϊκή πρόσβαση σε περίπου 100 αγορές παγκοσμίως, και ειδικά της ΕΕ, της Αφρικής και του Αραβικού κόσμου. Η πλήρης εφαρμογή της African Continental Free Trade Area, σε βάθος περίπου δεκαετίας, σε συνδυασμό με την γεωγραφική θέση του Μαρόκου και το εξαιρετικά υψηλό επίπεδο λιμενικών και εν γένει μεταφορικών υποδομών που διαθέτει η χώρα, εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν ακόμη περισσότερο τον ρόλο του Μαρόκου ως πύλης εισόδου για όλη την Αφρική.

3.3 Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας

Στο πλαίσιο ενδεχόμενης μελλοντικής πραγματοποίησης της 8^{ης} Μεικτής Διυπουργικής Επιτροπής, αλλά όχι αποκλειστικά σε αυτό, θα μπορούσε να προγραμματιστεί και η πραγματοποίηση επιχειρηματικής αποστολής στο Μαρόκο (η τελευταία πραγματοποιήθηκε από τον ΣΕΒ το 2018).

Η ύπαρξη Επιχειρηματικού Συμβουλίου (ΣΕΒ - CGEM) δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για στενότερη άμεση συνεργασία μεταξύ των δύο επιχειρηματικών κοινοτήτων.

Η επανέναρξη απευθείας πτήσεων Αθήνα-Μαρακές (Aegean), από τον Δεκέμβριο του 2022, διευκολύνει τις μετακινήσεις μεταξύ των δύο χωρών. Η ενδεχόμενη επανέναρξη απευθείας πτήσεων Αθήνα-Καζαμπλάνκα, καθώς και η διατήρηση των πτήσεων και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, θα διευκόλυνε ακόμη περισσότερο τις επιχειρηματικές επαφές και τις τουριστικές ροές.

Τα επιχειρηματικά ήθη του Μαρόκου, σε συνδυασμό με την καλά εδραιωμένη στην μαροκινή αγορά παρουσία επιχειρήσεων και προϊόντων άλλων ευρωπαϊκών και μη χωρών (π.χ. Γαλλίας, Ισπανίας, Κίνας, Τουρκίας), καθιστούν απαραίτητη την συστηματική επιδίωξη διείσδυσης, από πλευράς ελληνικών επιχειρήσεων και προϊόντων. Ο παράγοντας εξοικονόμησης κόστους, καθώς και η ικανότητα προσαρμογής στα συναλλακτικά ήθη της χώρας και ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων, πρέπει να θεωρούνται ως καθοριστικές παράμετροι για την τελική επιλογή συνεργάτη εκ μέρους των μαροκινών επιχειρηματιών. Ο υφιστάμενος ανταγωνισμός επιβάλλει στους νεοεισερχόμενους στην μαροκινή αγορά την πραγματοποίηση δαπανών προβολής και τη διάθεση επαρκούς χρόνου δικτύωσης.

Προς επίτευξη μακροχρόνιων συνεργασιών με αξιόπιστους μαροκινούς συνεργάτες, κρίνεται απαραίτητη η διατήρηση τακτικών διαπροσωπικών επαφών, καθώς και η σταθερή συμμετοχή σε μεγάλες κλαδικές εκθέσεις στο Μαρόκο (για παράδειγμα Siam, Halieutis, Sib, Solaire, Gitex).

Ιδιαίτερως χρήσιμη κρίνεται η συμμετοχή της χώρας μας με εθνικό περίπτερο, σε σημαντικές διεθνείς εκθέσεις στο Μαρόκο, όπως στην αγροτική έκθεση Salon International de l'Agriculture (SIAM) και στην έκθεση κατασκευών και δημοσίων έργων Salon International du Bâtiment (SIB).

Η χρήση της αραβικής ή της γαλλικής γλώσσας μπορεί να διευκολύνει αρκετά την ανάπτυξη επαγγελματικών επαφών στο Μαρόκο, χωρίς, ωστόσο, να αποκλείεται η συνεννόηση στην αγγλική γλώσσα, ειδικά όσον αφορά τις μεγάλες επιχειρήσεις.

4 Παράρτημα - Χρήσιμες διευθύνσεις

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

▪ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΡΑΜΠΑΤ

Διεύθυνση: 18 Rue Aït Hdidou, Souissi, Rabat 10 000

Τηλέφωνο: +212 537638975

Email: gremb.rab@mfa.gr

Website: www.mfa.gr/missionsabroad/fr/morocco.html

▪ ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΡΑΜΠΑΤ

18 Rue Aït Hdidou, Souissi, Rabat 10 000

Τηλέφωνο: +212 537638975

Email: ecocom-rabat@mfa.gr

Website: www.agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-ana-xora/office/853

▪ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΡΑΜΠΑΤ

18 Rue Aït Hdidou, Souissi, Rabat 10 000

Τηλέφωνο: +212 537655454

Email: grcon.rab@mfa.gr

ΜΑΡΟΚΙΝΕΣ ΑΡΧΕΣ

▪ Επίσημη ιστοσελίδα του Βασιλείου του Μαρόκου - Πρόσβαση στην ιστοσελίδα του συνόλου των μαροκινών Κεντρικών και Περιφερειακών Αρχών
<https://www.maroc.ma/fr/contact-administration>

▪ Ιστότοπος με στοιχεία επικοινωνίας όλων των μαροκινών Υπουργείων και των εποπτευόμενων από αυτά Οργανισμών και Ερευνητικών Ινστιτούτων (κυρίως ευρύτερης οικονομικής φύσης)
<https://lof.finances.gov.ma/fr/liens-utiles/minist%C3%A8res-marocains>

▪ SECRETARIAT GENERAL DU GOUVERNEMENT

Διεύθυνση : Quartier administratif, Avenue Mohamed V, Rabat - Chellah, Rabat

Τηλ.: +212 537739295

Website: <https://www.sgg.gov.ma/>

▪ MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES DE LA COOPÉRATION AFRICAINE ET DES MAROCAINS RÉSIDANT À L'ÉTRANGER

Διεύθυνση : 7 rue F. Roosevelt, Rabat

Τηλ.: +212 537761125

Website : www.diplomatie.ma

▪ MINISTÈRE DE LA JUSTICE

Διεύθυνση : Place Mamounia, BP 1015 Rabat

Τηλ.: +212 537213737

Email: Mjustice@justice.gov.ma

Website: www.justice.gov.ma

▪ **MINISTERE DES HABOUS ET DES AFFAIRES ISLAMIQUES**

Διεύθυνση : Mechouar, Rabat

Τηλ.: +212 537766851 / +212 537766801

Website: <https://www.habous.gov.ma/fr/>

▪ **MINISTERE DE L'ECONOMIE ET DES FINANCES**

Διεύθυνση : Bd. Med V. Quartier Administratif Rabat – Chellah

Τηλ.: +212 537677501

Fax: +212 537677526

E-mail : internet@finances.gov.ma

▪ **MINISTERE DE L'EQUIPEMENT ET DE L'EAU**

Διεύθυνση : Quartier Administratif, BP597, Rabat-Chellah

Téléphone: +212 537684242

Fax: +212 537684170

Website: <https://www.equipement.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE L'EDUCATION NATIONALE, DU PRESCOLAIRE ET DES SPORTS**

Διεύθυνση : Siège central-Bab Rouah

Τηλ.: +212 537687219

Fax : +212 537771874

Website: <https://www.men.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE LA SANTE ET DE LA PROTECTION SOCIALE**

Διεύθυνση: 335. Avenue Mohamed V RABAT

Τηλ.: +212 537761025 /+212 537761403/ +212 537763662

Fax: +212 537763895

E-mail: Contact@sante.gov.ma

Website: <https://www.sante.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE L'AMENAGEMENT DU TERRITOIRE NATIONAL, DE L'URBANISME, DE L'HABITAT ET DE LA POLITIQUE DE LA VILLE**

Aménagement du Territoire National et Urbanisme

Διεύθυνση : Immeuble Fadaa Ennakhil 1 - Espace les Palmiers, Angle Av Mehdi Benbarka et Annakhil Hay Riad, Rabat 10000 - Maroc

Annexe I : Angle Michlifen et Bou Iblane, Agdal – 10000 – Rabat

Annexe II : Hassan, Rabat, Maroc

Τηλ.: +212 537565003

Email: contact@muat.gov.ma

Website : <https://muat.gov.ma/>

Habitat et Politique de la Ville

Διεύθυνση : Rues Al Jouaze & Al Joumaize, Rabat 10000, Maroc

Τηλ.: +212 537577372

Email: contact@mhpv.ma

Website: <https://muat.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE L'AGRICULTURE, DE LA PECHE MARITIME, DU DEVELOPPEMENT RURAL ET DES EAUX ET FORETS**

Διεύθυνση : Avenue Mohamed V, Quartier administratif Place Abdellah Chefchaoui B.P.607, Rabat

Telephone: +212 802002050

Email: agri.contact@gmail.com

Website: <https://www.agriculture.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE L'INCLUSION ECONOMIQUE, DE LA PETITE ENTREPRISE, DE L'EMPLOI ET DES COMPETENCES**

Διεύθυνση : Rue Al Jommayz, Hay riad, Rabat

Τηλ.: +212 537760521

Email: communication@emploi.gov.ma

Website: <https://miepeec.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE L'INDUSTRIE ET DU COMMERCE**

Διεύθυνση: Quartier administratif, Rabat, Maroc.

Τηλ.: +212 53776522

Website : <https://www.mcinet.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DU TOURISME, DE L'ARTISANAT ET DE L'ECONOMIE SOCIALE ET SOLIDAIRE**

Tourisme

Διεύθυνση : Av. Ennakhil, Hay Ryad-Rabat

Τηλ.: +212 537577800

Fax : +212 537577901

Website: <https://mtaess.gov.ma/fr/tourisme/>

Artisanat et Economie Sociale

Διεύθυνση : Avenue Mae Al Aynayne , Bp 6435, Haut Agdal , Rabat Instituts – Maroc

Téléphone: +212 537276290/91

Website: <https://mtaess.gov.ma/fr/artisanat>

▪ **MINISTERE DE L'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR, DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE ET DE L'INNOVATION**

Διεύθυνση : Boulevard Mohamed Lyazidi - Hassan, BP : 4500 - RABAT

Téléphone: +212 5372175/01/02/03

Fax: +212 537217547

Email: contact@enssup.gov.ma

Website: <https://www.enssup.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE LA TRANSITION ENERGETIQUE ET DU DEVELOPPEMENT DURABLE**

Διεύθυνση : Rue Abou Marouane Essaadi BP : Rabat Instituts 6208 - Haut Agdal - Rabat – Maroc

Τηλ.: +212 537688400

Fax : +212 537688744

Email : contact@mem.gov.ma

Website: <https://www.mem.gov.ma>

▪ **MINISTERE DU TRANSPORT ET DE LA LOGISTIQUE**

Διεύθυνση : Avenue Mae Al Ainaine, Quartier Administratif - Agdal, Rabat BP 6381 Al Irfane-Rabat- CD

Τηλ.: +212 537679436

Fax : +212 537716953

Website: www.transport.gov.ma

▪ **MINISTERE DE LA JEUNESSE, DE LA CULTURE ET DE LA COMMUNICATION**

Jeunesse

Διεύθυνση : Avenue Ibn Sina, Rabat

Τηλ.: +212 537770419

Culture

Διεύθυνση : 1, Rue Ghandi, Rabat

Τηλ.: +212 537209400

Communication

Διεύθυνση : Avenue Allal El Fassi, Al Irfane, Rabat

Τηλ.: +212 537774274

Website: <https://mjcc.gov.ma/>

Email: contact@mjcc.gov.ma

▪ **MINISTERE DE LA SOLIDARITE, DE L'INSERTION SOCIALE ET DE LA FAMILLE**

Διεύθυνση : 47, Avenue Ibn Sina, Agdal

Τηλ.: +212 537684062

Email: contact@social.gov.ma

Website: <https://social.gov.ma/>

▪ **MINISTERE DE L'INVESTISSEMENT, DE LA CONVERGENCE ET DE L'EVALUATION DES POLITIQUES PUBLIQUES**

Διεύθυνση : Complexe administratif nouveau siège ANCFCC Tour 6 Avenue Abderrahim Bouabid Guich Oudaya, arrondissement Agdal Ryad Rabat, Rabat

▪ **MINISTERE DE LA TRANSITION NUMERIQUE ET DE LA REFORME DE L'ADMINISTRATION**

Διεύθυνση : B.P : 1076 Rue Ahmed Cherkaoui, quartier administratif, Agdal, Rabat

E-mail : ogpmaroc@mmsp.gov.ma

Website: <https://www.mmsp.gov.ma/fr>

▪ **BANK AL-MAGHRIB**

Διεύθυνση : 277, Avenue Mohammed V, Rabat

Τηλ.: +212 802001111

Email : accueil@bkam.ma

Website : <https://www.bkam.ma/>

▪ **HAUT-COMMISSARIAT AU PLAN (HCP)**

Διεύθυνση : Ilot 31-3, secteur 16, Hay Riad, Rabat

Τέλ.: +212 537576900

Website: <https://www.hcp.ma/>

▪ **OFFICE DES CHANGES**

Διεύθυνση : 31, Avenue Patrice Lumumba, Hassan, Rabat

Τηλ.: +212 537266363

Website: <https://www.oc.gov.ma/fr>

▪ **ADMINISTRATION DES DOUANES ET IMPOTS INDIRECTS**

Διεύθυνση : Avenue Annakhil, Hay Riad

Τέλ.: +212 801007000

Website: <https://www.douane.gov.ma/web/guest>

▪ **OFFICE NATIONAL DE SECURITE SANITAIRE DES PRODUITS ALIMENTAIRES (ONSSA)**

Διεύθυνση : Avenue Hadj Ahmed Cherkaoui Agdal - Rabat – Maroc

Tél: +212 537676500 / +212 537681351

Email: contact@onssa.gov.ma

Website: <https://www.onssa.gov.ma/>

▪ **OFFICE MAROCAIN DE LA PROPRIETE INDUSTRIELLE ET COMMERCIALE**

Διεύθυνση : R.S. 114 KM 9,5 Route de Nouasseur - SIDI MAAROUFCASABLANCA

Τηλ.: +212 522586400/10

Website : <http://www.ompic.ma/fr>

▪ **DIRECTION DES MEDICAMENTS ET DE LA PHARMACIE (DMP)**

Διεύθυνση : Rue Lamfadal Charkaoui B.P. 6206 – Rabat

Tél. : +212 537682289 / +212 537770645

Fax : + 212 537681931

Website : <https://dmp.sante.gov.ma/>

▪ **AGENCE MAROCAINE DE DEVELOPPEMENT DES INVESTISSEMENTS ET DES EXPORTATIONS**

Διεύθυνση : Attine Avenue, Mahaj Riad Center, Rabat

Tél. : +212 537673417

Website : <https://www.morocconow.com/>

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT RABAT-SALE-KENITRA**

Διεύθυνση : 23, avenue de la Victoire, Rabat

Τηλ.: +212 537776400 / +212 537776388

Email : info@rabatinvest.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT TANGER-TETOUAN-AL HOCEIMA**

Διεύθυνση : Avenue Omar Ibn Al Khattab, 90000 Tanger, Maro

Τηλ.: +212 539342303 / +212 539943314

Email : info@investangier.com

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT L'ORIENTAL**

Διεύθυνση : Bd. Prince Héritier Moulay El Hassane Oujda

Τηλ.: +212 536682827

Email : msabri@orientalinvest.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT FES-MEKNES**

Διεύθυνση : 45 Avenue Taha Houssine, Fès

Τηλ.: +212 535652057 / +212 535651646

Email : ytazi@fesmeknesinvest.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT CASABLANCA-SETTAT**

Διεύθυνση : 104 Ang. GHANDI et rue LAARBI DOGHMI CASABLANCA

Τηλ.: 0522494242

Email : invest.cri@casainvest.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT BENI MELLAL-KHENIFRA**

Διεύθυνση : Boulevard Bayrouth, BP 354, Béni Mellal 23 000 – Maroc

Τηλ.: +212 523482072

Email : azmi@coeurdumaroc.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT DARAA-TAFILALET**

Διεύθυνση : N° 23 Bd Bir Anzarane, Centre-ville. Errachidia. Maroc

Τηλ.: +212 535573801

Email : elbaz@cridt.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT MARRAKECH-SAFI**

Διεύθυνση: Avenue John Kennedy, Jnane lHarti, Gueliz Marrakech

Τηλ.: +212 524420493 / +212 524420492

Email : contact@crimarrakech.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT SOUSS-MASSA**

Διεύθυνση : Souss Massa - Agadir Cité Founty B.P : 31.333 Agadir

Τηλ.: +212 528230877

Email : kgassib@agadirinvest.com

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT GUELMIM-OUED NOUN**

Διεύθυνση : N° 04, Lotissement Al-Qods - BP 202 - 81000 Guelmim - Maroc

Τηλ.: +212 528771555 / +212 528771777 / +212 528771444

Email : contact@guelmiminvest.ma

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT LAAYOUNE-SAKIA EL HAMRA**

Διεύθυνση : Mahaj Mohamed VI (Ex Av Es-Smara), Bp 2266 Laâyoune, 70 000

Τηλ.: +212 528991201

Email : mo.jiffer@gmail.com

▪ **CENTRE REGIONAL D'INVESTISSEMENT DAKHLA-OUED-EDDAHAB**

Διεύθυνση: bd Ahmed Benchekroune, Massira II DAKHLA

Τηλ.: +212 528898535

ΕΜΠΟΡΙΚΑ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ

▪ Επίσημη ιστοσελίδα της Ομοσπονδίας των Μαροκινών Επιμελητηρίων Εμπορίου, Βιομηχανίας και Υπηρεσιών - Πρόσβαση στην ιστοσελίδα και τα στοιχεία επικοινωνίας του συνόλου των Επιμελητηρίων της χώρας <http://www.fcmcis.ma/fr/ccis-fr.html>

▪ **CHAMBRE DE COMMERCE, D'INDUSTRIE ET DE SERVICES DE CASABLANCA-SETTAT (CCIS-CS)**

Διεύθυνση : 98, Boulevard Mohammed V, Casablanca 20250

Tél : +212 522264371

Fax : +212 522268436

Email: contact@cciscs.ma

Website: www.cciscs.ma

▪ **CHAMBRE DE COMMERCE, D'INDUSTRIE ET DE SERVICES DE RABAT-SALE-KENITRA (CCIS-RSK)**

Διεύθυνση : 1 Rue Ghandi, Rabat 10000

Τηλ.: +212 537202430

Website: <http://www.rabat.cci.ma/>

▪ **CHAMBRE DE COMMERCE, D'INDUSTRIE ET DE SERVICES DE MARRAKECH-SAFI (CCIS-MS)**

Διεύθυνση: Jnane El Harti Guéliz Marrakech - Maroc

Tél: +212 524457560

Website : <https://www.ccisrms.ma/>

- **CHAMBRE DE COMMERCE, D'INDUSTRIE ET DE SERVICES DE TANGER-TETOUAN-AL HOCEÏMA (CCIS-TTA)**

Διεύθυνση : Angle Rues Ibn Taimia et EL Hariri –B.P : 411-Tanger- Maroc.

Τηλ.: +212 539323842 / +212 531987548

Email : contact@ccistta.ma

Website: <https://ccistta.ma/?lang=fr>

- **CHAMBRE DE COMMERCE, D'INDUSTRIE ET DE SERVICES DE L'ORIENTAL (CCIS-ORIENTAL)**

Διεύθυνση : District d'Al Quds BP 413 Oujda PL 60000, Oujda Maroc

Τηλ.: +212 536500697

Email: contact@cciso.ma

Website: <https://ccis-oriental.ma/>

- **CHAMBRE DE COMMERCE, D'INDUSTRIE ET DE SERVICES DE DRAA-TAFILALET (CCIS-DT)**

Διεύθυνση : C.C.I.S, Av. Moulay Abdellah, Ouarzazate 45000

Τηλ.: +212 524882832

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

- Μαροκινός ιστότοπος που προσφέρει πρόσβαση στο σύνολο των τραπεζικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στο Μαρόκο <https://ma-banque.ma/liste-des-banques/>
- **BANQUE POPULAIRE DU MAROC** <https://www.groupebcp.com/fr>
- **ATTIJARIWafa BANK** <https://www.attijariwafabank.com/fr>
- **BANK OF AFRICA** <https://www.bankofafrica.ma/>
- **CREDIT AGRICOLE DU MAROC** <https://www.creditagricole.ma/fr>
- **SOCIETE GENERALE MAROC** <https://www.sgmaroc.com/>
- **CREDIT DU MAROC** <https://www.creditdumaroc.ma/>
- **CIH BANK** <https://www.cihbank.ma/>
- **BANQUE MAROCAINE POUR LE COMMERCE ET L'INDUSTRIE (BMCI)**
<https://www.bmci.ma/>

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

- **OFFICE DES FOIRES ET DES EXPOSITIONS DE CASABLANCA**

Τηλ.: +212 522201157

- **URBACOM**

Τηλ.: +212 522207583

Email: urbacom@urbacom.net

Website: www.urbacom.net

- **AICOM EVENTS**

Τηλ.: +212 522994585

Email: contact@aicomevents.com

Website: www.aicomevents.com

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

- Συνομοσπονδία Μαροκινών Ξενοδόχων - Fédération Nationale de l'Industrie Hôtelière

Διαθέσιμες πληροφορίες για τις περιφερειακές ξενοδοχειακές Ενώσεις, καθώς και τις μεγάλες αλυσίδες ξενοδοχείων)

+212 522267313

Email: info@fnih.ma

Website: www.fnih.ma

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ

- Ιστοσελίδα Στοιχεία Μαροκινού Υπουργείου Εξωτερικών με τα στοιχεία επικοινωνίας των Διπλωματικών Αποστολών στο Μαρόκο

www.diplomatie.ma/fr/annuaire